

Witboek Vlaamse Staatsvorming

Witboek Vlaamse Staatsvorming

*Samenstelling en redactie:
Tom Garcia
in opdracht van en
in samenwerking met*

© 2019 Vlaamse Volksbeweging vzw

info@vvb.org

www.vvb.org

 [@vvb_org](https://twitter.com/vvb_org)

 <https://www.facebook.com/vlaamsevolksbeweging/>

NUR 730

ISBN 978 90 735 2408 8

D/2018/6238/1

Omslag en zetwerk: TPdesign

Redactie en samenstelling: Tom Garcia

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Citeren van de tekst is toegelaten mits vermelding van de bron.

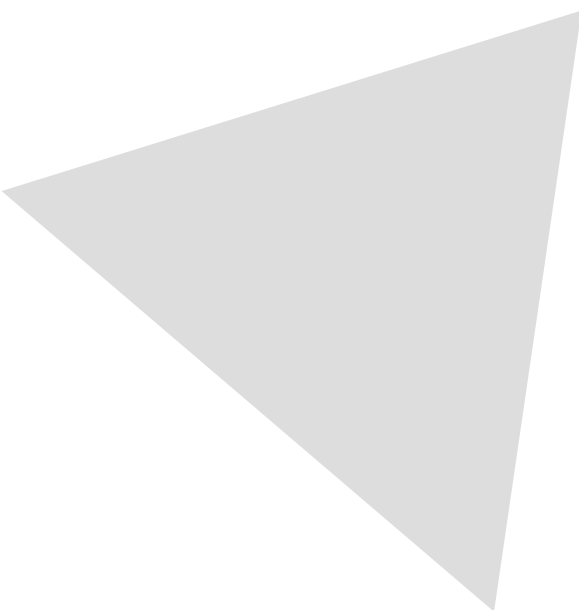
Inhoud

Woord vooraf door Bart Maddens	9
Vlaanderen is de toekomst	13
Historisch kader	17
Waarom onafhankelijkheid?	29
Vlaamse staatsvorming: wie doet wat?	53
De vijf grote Vlaamse werven	67
1. <i>Brussel</i>	67
2. <i>De staatsschuld</i>	72
3. <i>De juridische houdgreep</i>	73
4. <i>De sociale zekerheid</i>	74
5. <i>De faciliteiten</i>	81
Slotwoord	91

Woord vooraf

door Bart Maddens

Het is niet de eerste keer dat de Vlaamse Volksbeweging een witboek publiceert. Een paar decennia geleden nam het VVB-bestuur zich voor om alle valabele argumenten op te lijsten die pleiten voor het behoud van België. Dit leverde een verhelderend boek op, met een vrij exhaustief overzicht van de redenen om België in stand te houden. Het werd een witboek in de meest letterlijke betekenis van het woord: 'Argumenten pro Belgica' bestaat enkel uit blanco pagina's. Dit boek is nog steeds te koop bij de VVB.

In dit tweede witboek worden de argumenten voor een onafhankelijk Vlaanderen op een rijtje gezet. Alweer een bundeling van blanco pagina's? Natuurlijk niet. Dit keer is het een witboek in de figuurlijke betekenis van het woord: een document dat beschrijft hoe een probleem kan worden opgelost.

Het probleem heet België. En de oplossing bestaat in het afschaffen ervan. Maar dat is niet meer dan een slogan. De grote verdienste van dit witboek is dat het de slogans achter zich laat. Het geeft een rationeel en goed onderbouwd antwoord op de klassieke vragen over Vlaamse onafhankelijkheid. Waarom moet Vlaanderen per se onafhankelijk worden? Is het al niet autonoom genoeg? Moeten we niet solidair zijn met de Walen? Wat met Brussel? Zullen de Europese Unie en de internationale gemeenschap dat zomaar laten gebeuren?

Die vragen zijn niet nieuw, en de antwoorden evenmin. Tom Garcia slaagt er echter wonderwel in om de problematiek op een frisse en moderne manier te benaderen. Zeker, hij plaatst het Vlaamse autonomiestreven in een breed historisch perspectief. Toch ziet hij de Vlaamse onafhankelijkheid vooral als een antwoord op de problemen van vandaag, en als een wissel op de toekomst. De Vlaamse staatsvorming wordt in dit boek ontdaan van vooroordelen en misverstanden, en verschijnt daardoor opnieuw als wat het echt is: een begeistereerd en veelbelovend toekomstproject.

'Geef me 6 miljoen avonden en ik maak van elke Vlaming een separatist', zou Peter De Roover ooit gezegd hebben toen hij nog voorzitter was van de VVB. Ik geloof hem graag. Helaas zijn er maar 365 avonden per jaar. Maar gelukkig is er nu dit witboek. Gewapend daarmee kunnen

alle VVB-ers voortaan de boer op trekken om de blijde boodschap te verkondigen en de Vlamingen te overtuigen. Al zal dat tegenwoordig allicht vooral virtueel gebeuren, via de sociale media. In elk geval: dit witboek is ook en vooral een werkboek.

België heeft zijn tijd gehad. 189 jaar lang kreeg het de kans om te bewijzen wat het waard is. Dat blijkt bitter weinig. België faalde over de ganse lijn. Het heeft geen toegevoegde waarde meer voor Vlaanderen. Over elf jaar viert deze mislukte staat zijn 200e verjaardag. Laat ons hopen dat het zover niet zal komen, en dat we ons in 2030 met iets zinvollers en vrolijkers bezig kunnen houden. Bijvoorbeeld met de vijfde verjaardag van de Vlaamse Republiek.

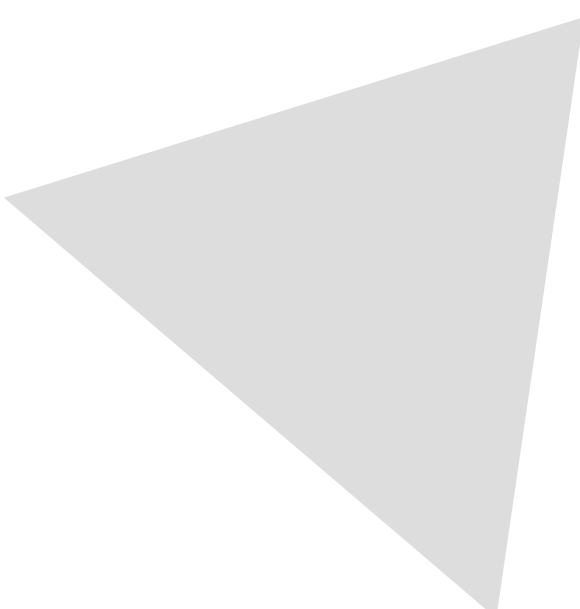
Bart Maddens

Vlaanderen is de toekomst

De Vlaamse staat is dichterbij dan sommigen zouden denken en anderen misschien wel vrezen. We hebben al een eigen regering, een eigen parlement, een eigen grondgebied met eigen grenzen. De stap naar een eigen staat is kleiner dan ooit tevoren. Maar de laatste loodjes wegen zoals altijd het zwaarst en om van onze regio een welvarende, gastvrije, sociale en warme natie te maken, moeten we nog een aantal hindernissen overwinnen. Dat hoeft geen probleem te zijn als de vele verenigingen die Vlaanderen rijk is, en vooral ook de Vlaamse politieke actoren, samen de hand aan de ploeg slaan.

Er zijn al talloze boeken en studies geschreven over zelfbeschikking voor Vlaanderen en de weg daar naartoe. Van politici over academici tot zakenmensen en culturele persoonlijkheden, allen hebben ze, alleen of in vereniging, hun visie op de Vlaamse wil en/of noodzaak voor meer autonomie uit de doeken gedaan. Zoveel meningen en visies leiden ook tot bijna evenveel verschillende invalshoeken op een 'zelfstandig' Vlaanderen, gaande van 'zacht federalisme' over confederalisme tot volledige onafhankelijkheid.

Met dit witboek willen we als Vlaamse Volksbeweging geenszins pretenderen alle antwoorden en oplossingen te kennen. Wel willen we na een veel te lange periode van communautaire stilstand weer vaart brengen in de reis die ons naar Vlaamse onafhankelijkheid brengt. Want dat blijft voor ons de enige werkbare basis voor een sterk, sociaal en democratisch Vlaanderen. Het doel is om een hechte gemeenschap te bouwen, die haar leden beschermt en bijstaat in een sterk veranderende en globaliserende wereld. Het middel daartoe is het vormen van een onafhankelijke en soevereine Vlaamse natie.

Een zelfstandig, modern en inclusief Vlaanderen

Wij zijn ervan overtuigd dat Vlaanderen pas voluit kan ontwikkelen wanneer het bevrijd wordt van de Belgische grendels. Een onafhankelijk Vlaanderen zal democratischer zijn dan België, dat zowel bestuurlijk als ideologisch compleet vastgelopen is. Er zal meer ruimte komen voor bestuur op mensenmaat, met aandacht voor lokale noden en wensen, zonder kostelijke wafelijzerpolitiek. Er zal meer ruimte komen voor creativiteit, voor innovatie en voor ondernemingszin.

Een zelfstandig Vlaanderen biedt ook meer ruimte voor identiteit. Geen identiteit met alleen maar hoogdravende historisch-filosofische wortels, maar met een moderne, inclusieve inslag. Met mooie en minder mooie, maar vooral herkenbare kanten. Een identiteit die de Vlaamse natie met al haar leden wil delen, ongeacht hun afkomst, ras, geloof, geaardheid of overtuiging.

Een onafhankelijk Vlaanderen biedt ook meer ruimte voor zorg en zekerheid, aangepast aan de noden van zijn bevolking. Natuurlijk is een zorgbehoevende Vlaming niet meer waard dan een Waalse lotgenoot, maar de noden van noord en zuid zijn niet dezelfde. Het federale beleid en vooral de onaangepaste financiering ervan maakt echter dat geen van beide de meest adequate oplossingen krijgen of kunnen uitwerken.

Een creatief en wervend project

Een onafhankelijk Vlaanderen is dus geenszins tegen onze burens over de taalgrens gericht, maar zal hen net ook meer bewegingsruimte geven om hun eigen weg uit te stippelen. Het is vanzelfsprekend in ons belang om op goede voet te staan met al onze buurlanden, dat zal met Wallonië niet anders zijn. De solidariteit zal niet ophouden, maar ze zal wel gericht, efficiënter, effectiever en transparanter zijn. En ook dat is in ieders belang.

Voor ons verdient dat onafhankelijke Vlaanderen alle steun en alle kansen. Daarom richten we ons met dit witboek niet alleen tot de politiek, maar ook tot het sociale middenveld en tot de burger zelf. Vlaanderen behoort immers niet enkel de gepokt-en-gemazelde Vlaams-nationalisten toe, maar eenieder die er leeft, werkt en deel van wil uitmaken. Een onafhankelijke Vlaamse staat biedt veel mogelijkheden om een creatief en wervend project uit te bouwen voor de 21e en verdere eeuwen, los van de 20e-eeuwse en oudere vormen en gedachten.

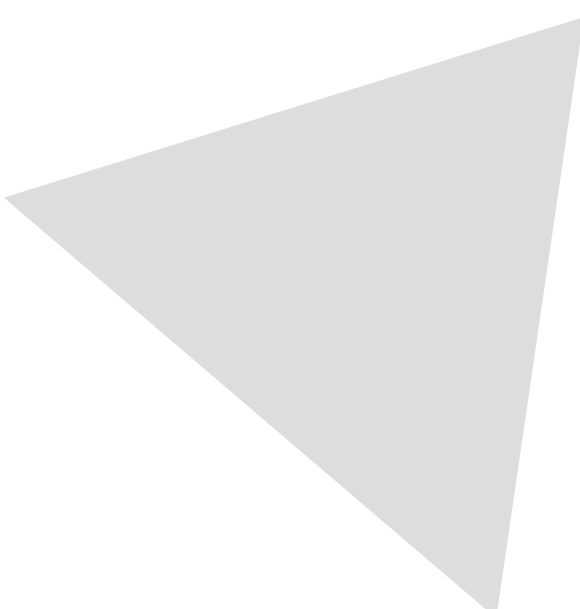
De Vlaamse beweging heeft al een hele weg afgelegd en het is tijd om het natievormend project dat stilaan vorm heeft gekregen, helemaal af te ronden. En dat willen we graag samen met alle Vlamingen doen, met open vizier en goesting voor de toekomst. De wereld evolueert, België evolueert, Vlaanderen evolueert.

Laten we niet dralen met de voorbereidingen voor het volgende, mooie hoofdstuk in onze geschiedenis.

Historisch kader

Je kan niet aan een toekomst bouwen zonder je geschiedenis te kennen. Over de Vlaamse geschiedenis wordt naargelang het ideologisch kader van laatdunkend tot hoogdravend gedaan. Het is voor elke natie of staat bijzonder moeilijk om een correcte, laat staan smetteloze geschiedenis voor te leggen. En toch is er veel dat Vlaanderen Vlaams maakt en die zaken zijn ironisch genoeg sterk verbonden met België, want het is pas vanaf het ontstaan ervan dat de Vlamingen echt moesten beginnen vechten voor hun rechten.

Het was Hendrik Conscience die in 1838 met zijn bekende boek 'De Leeuw van Vlaanderen' de Vlaamse beweging een verhaal gaf. De grote meerderheid van de Vlamingen was arm, had amper werk en leed honger. Hun lot hing volledig af van de wil van de Franstalige hogere klasse, die hen als goedkoop werkvolk zag. Conscience schonk die Vlaming een heldhaftig verleden, met vlaggen en symbolen, waarmee ze zich een identiteit konden vormen die zich qua waardigheid kon meten met de Franse glorie. Het was niet voor niets dat Conscience er een tot dan relatief onbekende veldslag uitpikte waarin Vlaamse boeren en stadsmilities het Franse leger versloegen. Die overwinning van de gewone man op de overheerser kon hij makkelijk aandikken en romantiseren om zo de Vlamingen de glans te geven waarmee ze als waardige burgers zouden opgemerkt worden door de Franstalige Belgische elite.

Die tijd ligt nu ver achter ons. Het moderne Vlaanderen heeft intussen zijn eigen geschiedenis geschreven en beschikt nu over een eigen grondgebied, eigen

grenzen en eigen instellingen. Het hoeft zich geen geschiedenis meer aan te meten, met geromantiseerde overwinningen, maar kan terugblikken op een rijk palmares van eigen verwezenlijkingen en mislukkingen. Net als iedere andere natie.

Vlaamse strijd, sociale strijd

De geschiedenis van dat moderne Vlaanderen loopt samen met die van de Vlaamse beweging en omgekeerd. De Vlaamse beweging ontstond zowat gelijk met de nieuwe Belgische staat in 1830. De vroege Vlaamsgezinden hadden nog lang geen separatisme of zelfs maar federalisme in gedachten. Ze ijverden enkel voor een gelijkwaardige positie van het Nederlands in het openbare leven en voor de gelijkberechtiging van de Vlamingen binnen België. Het was voornamelijk een sociale strijd tegen de toenmalige Franstalige elite.

Die had in 1830 de macht verworven door zich van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden af te scheuren. De Nederlandse koning Willem I had in 1815 de macht gekregen over de Nederlanden en voerde een voor die tijd progressieve politiek. In grotere Vlaamse steden als Gent en Antwerpen was de vorst graag gezien, maar zijn strikte scheiding van kerk en staat en zijn nadrukkelijke steun voor het Nederlands maakten hem niet populair bij de voornamelijk Franstalige en katholieke adel en bourgeoisie in de zuidelijke Nederlanden. Na de Belgische Omwenteling van 1830 werden alle maatregelen van de voormalige vorst geschrapt en teruggedraaid en ging de verfransing van de administratie en het publieke leven weer verder.

Het Voorlopig Bewind van België draaide het beleid van de Nederlandse koning Willem I helemaal terug.

De nieuwe staat had een voor die tijd behoorlijk progressieve Grondwet, waarin onder meer ook taalvrijheid was opgenomen, maar in werkelijkheid was België eentalig Frans. Door het cijnskiesrecht, dat dus enkel voorbehouden was aan de rijke elite en de stedelijke burgerij, werd het Frans bestendigd als administratieve voertaal en werden de overwegend arme

Vlamingen van het democratische proces uitgesloten. Het was hiertegen dat progressieve intellectuelen, voornamelijk uit de artistieke en culturele wereld in het verweer kwamen. Zij vonden dat Vlamingen, het Nederlands en de Germaanse cultuur ook recht hadden op hun plaats in de nieuwe staat.

De verhoopte erkenning bleef echter uit en de strijd werd bitsiger en harder. Op aandringen van koning Leopold I zelf werd in 1856 een commissie opgesteld, onder leiding van de Vlaamsgezinde advocaat Lucien Jottrand, die de grieven en klachten van de Vlamingen in kaart moest brengen. De klachtenbundel verdween echter ergens onder in een lade en het zou nog tot in 1873 duren vooraleer een eerste taalwet gestemd zou worden. Deze wet, genoemd naar de Antwerpse politicus Edward Coremans, bepaalde dat de beklaagden en de burgerlijke partij in strafzaken in de rechtbank hun voertaal mochten kiezen. Nog twintig jaar later werd het algemeen meervoudig stemrecht voor mannen ingevoerd en pas in 1898 werd het Nederlands, met de Gelijkheidswet, uiteindelijk erkend als officiële taal, op gelijke voet met het Frans.

Dat betekende geenszins dat het Nederlands ook in de praktijk meteen zijn rechtmatige plaats verwierf. En hoewel de Vlamingen nu ook hun stem hadden in het parlement, bleef de Belgische politieke elite elke vraag om hervorming tegenwerken. Hierdoor radicaliseerde de Vlaamse beweging. Het aanvankelijke cultuurflamingantisme dat een plaats vroeg voor Vlaanderen binnen België evolueerde naar een Vlaams nationalisme dat zich net meer en meer afzette tegen België. Deze radicalisering en het demografische overwicht van de Vlamingen baarde de Belgische elite zorgen en dus werden er allerlei beschermingsmechanismen voor de Franstalige minderheid in de staatsstructuur ingebouwd. Zo dreven de twee taalgroepen steeds verder uit elkaar, wat in 1912 de Waalse socialist Jules Destrée de bekende woorden ontlokte: *'Sire, (...) il y a en Belgique des Flamands et des Wallons, il n'y a pas de Belges.'*

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wist de Duitse bezetter de tegenstellingen tussen Vlamingen en Franstaligen handig uit te buiten. Onder leiding van de Duitse generaal en militaire gouverneur Moritz von Bissing werden de Vlamingen allerlei beloften gedaan en een mooie toekomst voorgespiegeld in een groot Pangermaans rijk. Deze zogenaamde Flamenpolitik overtuigde een deel van de Vlaamse beweging, waardoor er een breuk ontstond tussen de passivisten, die de oorlog wilden afwachten, en de activisten, die op het voorstel van de Duitsers wilden ingaan om stappen voor Vlaanderen te zetten. Aan het front ontstond ook een beweging die ijverde voor de rechten van de Vlamingen in de militaire context. De grieven en eisen van de zogenaamde Frontbeweging werden echter niet gesmaakt door de overwegend Franstalige legerleiding, noch door koning Albert I, en de hevige tegenreactie zorgde ervoor dat ook de Vlamingen aan het front radicaliseerden.

De kopstukken van de clandestiene Frontbeweging. V. l. n. r.: Filip De Pillecyn, Adiel De Beuckelaere, Frans Daels, Hendrik Borginon en Victor Vangramberen

De Vlaamse beweging kwam intern verdeeld uit de oorlog. De passivisten probeerden via de conservatieve Katholieke Partij verder te ijveren voor Vlaamse hervormingen. De activisten werden verguisd omwille van hun collaboratie en de Frontbeweging richtte een eigen partij op, die echter de woelige politieke periode van het interbellum niet zou overleven.

Door de invoering van het algemeen enkelvoudig stemrecht in 1919 (één man, één stem) kregen de Vlamingen meer invloed in de Belgische politiek. De spanningen tussen Franstaligen en Nederlandstaligen bleven doorzinderen en ook binnen de taalgroepen zelf kwamen er steeds meer wrijvingen tussen gematigden en meer radicale groepen. Die laatste zouden in beide landsdelen uiteindelijk uitmonden in extreme, autoritaire groeperingen die zouden collaboreren met de Duitse nazi's tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De gevolgen waren nog zwaarder dan die van de Eerste Wereldoorlog: een harde repressie tegen de collaborateurs en hun families, en het Vlaams-nationalisme dat voortaan de donkere smet van het nationaalsocialisme al te lang met zich mee zou slepen. Ook de kloof tussen beide taalgroepen bleek te zijn vergroot en beperkte zich nu ook niet meer tot het culturele, maar breidde uit naar het sociaal-economische. Een aantal grote thema's zoals de Koningskwestie en de Eenheidswet dreven de tegenstellingen op de spits. De nieuwe Christelijke Volkspartij (CVP), probeerde als opvolger van de Katholieke Partij de Vlaams-nationale actie in zich op te nemen, maar uiteindelijk zag na een aantal pogingen toch een onafhankelijke Vlaams-nationale partij het licht met de oprichting van de Volksunie in 1954.

Aanvankelijk kende de Volksunie maar een beperkt succes, maar naarmate de sociale en economische verschillen tussen het noorden en het zuiden van België duidelijker werden, groeide ook de aandacht en de steun voor Vlaamse thema's. Hoewel

veel talenkwesties intussen geregeld waren, bleven er hardnekkige problemen, vooral in en rond Brussel, dat almaar verder verfransste. Om die verfransing in te dijken en vooral de Vlaams-Brabantse Rand rond de stad ervan te vrijwaren, eistende Vlamingen dat de taalgrens voorgoed zou worden vastgelegd. De Franstaligen hielden echter vast aan het oude systeem van de talentellingen waarbij gemeenten om de zoveel jaar van voertaal veranderden.

Massale marsen op Brussel 1961-1963

Om hun eisen kracht bij te zetten, organiseerden Vlaamsgezinde organisaties zoals de VVB grote marsen op Brussel. Die marsen trokken heel veel volk en zo zagen de Vlamingen uiteindelijk in de periode 1961-1963 de taalgrens vastgelegd worden, waarbij vier officiële taalgebieden werden gevormd: het Nederlandstalige gebied, het Franstalige gebied, het Duitstalige gebied en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. Deze taalgrens zou later ook de officiële grens voor de deelstaten bepalen.

Het vastleggen van de taalgrens betekende echter nog altijd niet het einde van alle taalproblemen. De Nederlandstalige versie van de Belgische grondwet zou bijvoorbeeld pas in 1967 officieel verklaard worden. En voor een aantal gemeenten in de Vlaams-Brabantse Rand rond Brussel en elders langs de taalgrens werden speciale regelingen getroffen voor grote minderheden die niet de officiële voertaal spreken, de zogenaamde faciliteiten. Een typisch Belgisch compromis dat de kiemen in zich droeg voor latere problemen.

Een andere taalkwestie lag aan de basis van een belangrijk conflict: Leuven Vlaams in 1968. De Universiteit van Leuven lag na het vastleggen van de taalgrens volledig in eentalig Nederlands gebied, maar toch bleven er Franstalige faculteiten. De katholieke zuil, die aan het hoofd van de universiteit stond, wilde niet weten van vernederlandsing of splitsing. De wrijvingen tussen Vlamingen en Franstaligen zorgden ervoor dat deze laatsten zich steeds meer gingen toeleggen op Brussel en omgeving. Ze werkten zelfs plannen uit om faculteiten op te richten in de streek rond Waver en Woluwe. Zo ontstond bij de Vlamingen de vrees dat op die manier de Brusselse verfransing zich verder zou verspreiden over grote delen van wat later Vlaams-Brabant zou worden.

Vlaamse studenten komen massaal op straat om de taalkundige splitsing van de Katholieke Universiteit van Leuven te eisen.

De protestacties bereikten een hoogtepunt in het revolutionaire jaar 1968. De Leuvense kwestie leidde tot de val van de regering Vanden Boeynants en had verstrekkende gevolgen voor de politieke wereld. Vooral de christendemocratische familie, die door haar banden met de inrichtende macht van de universiteit

betrokken partij was, moest het bekopen. De kloof tussen de Franstalige en de Vlaamse vleugel leek niet meer te overbruggen en de partij trok gescheiden naar de kiezer. Later, in 1972, zou de partij definitief splitsen. Kort nadien zou ook de liberale familie uiteenvallen, en in 1978 volgden de socialisten. In amper tien jaar tijd was het hele politieke centrum gesplitst. Op dat moment ontstonden de twee democratieën waar de N-VA het vandaag over heeft. Die zijn dus niet ontstaan door een technisch proces van staatshervorming dat uit politieke belangen zou in gang zijn gezet. Het is eerder omgekeerd: de steeds groter wordende kloof tussen twee gescheiden politieke werelden verklaart de golf van staatshervormingen die vanaf 1970 zal plaatsvinden. Verderop kunt u een uitgebreider overzicht van deze staatshervormingen lezen.

De staatshervormingen zijn dus niets meer dan grote onderhandelingsrondes tussen de taalgroepen die de natuurlijke evolutie naar meer autonomie volgen. Vlamingen en Franstaligen hebben altijd zeer verschillende redenen gehad om hervormingen te vragen. De Walen eisten aanvankelijk een economische regionalisering, zodat ze hun achteruitboerende economie weer op gang konden krijgen, terwijl de Vlamingen vooral geïnteresseerd bleven in sociaal-culturele hervormingen. Hoe verder de staat hervormd werd, hoe meer de aandacht echter ook in Vlaanderen naar de economie verschoof. Vooral de onduidelijke en 'vrijblijvende' transfers van het rijkere Vlaanderen naar het armere Wallonië leidden tot steeds meer wrevel in Vlaamsgezinde middens. Het zogenaamde kaakslagflamingantisme van de Vlaming die zich cultureel benadeeld en achtergesteld voelt, veranderde stilaan in het zogeheten centennationalisme, waarbij de nadruk steeds verder verschuift van taal- en cultuurkwesties naar economische en financiële aspecten.

Het zal uiteindelijk tot 1993 duren vooraleer België, bij de vierde staatshervorming, een echte, federale staat wordt en nog tot

1995 vooraleer het eerste Vlaamse Parlement rechtstreeks verkozen wordt. In de daaropvolgende staatshervormingen wordt de autonomie van de deelstaten steeds verder uitgebreid met de overdracht van almaar meer bevoegdheden en meer fiscale zelfbeschikking. Met de splitsing van het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde bij de jongste staatshervorming verdwijnt ook een belangrijk communautair twistpunt en hoewel er van alles scheef zit met de overdracht van al die bevoegdheden en vooral met de bijhorende financiering, lijkt de communautaire rek er wat uit te zijn. De ingevoerde communautaire zwijgplicht bij de regeringsvorming van 2014 heeft het Vlaamse momentum zo goed als helemaal stilgelegd.

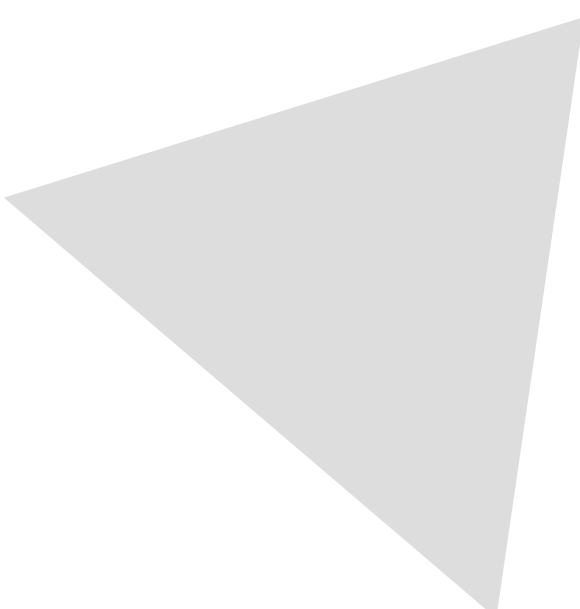
Hoog tijd om er opnieuw vaart in te brengen.

Waarom onafhankelijkheid?

Zoals hiervoor geschetst, heeft Vlaanderen al een hele weg afgelegd. Er zijn ook altijd verschillende strekkingen geweest binnen de Vlaamse beweging. Voor sommigen volstond gelijkwaardigheid van de verschillende taalgroepen al, voor anderen was en is een federale staatsstructuur, in min of meer doorgedreven vorm voldoende. Tegenwoordig ligt het confederalisme goed in de markt. Als Vlaamse Volksbeweging ijveren we voor Vlaamse onafhankelijkheid. Niet als einddoel, maar als basis voor een Vlaanderen dat zich vrij kan ontwikkelen, zonder grendels en andere communautaire ketenen.

Vlaanderen heeft onmiskenbaar een hele evolutie doorgemaakt in de richting van een eenduidige en zelfstandige natie. Net als elk individu, beschikt ook een natie, als verzameling van individuen, over fundamentele en onvervreembare rechten. Zo heeft ze recht op democratisch zelfbestuur en op zelfbeschikking over het eigen maatschappelijk project. In dit hoofdstuk tonen we aan dat de stap naar onafhankelijkheid niet alleen een natuurlijke evolutie is, maar ook een noodzaak om onze gemeenschap alle garanties te bieden op een sociale en welvarende toekomst. Niet als in zichzelf gekeerde regio maar als zelfstandige staat met open blik op onze burens, op Europa en op de wereld.

De Vlaamse beweging is ongeveer samen met de staat België ontstaan. Sindsdien is er een hele weg afgelegd, met hoogtepunten en

Onafhankelijkheid is de logische volgende stap.

dieptepunten. Voortbouwend op die moderne geschiedenis van Vlaanderen en de Vlaamse beweging is het een logische stap in de natuurlijke evolutie dat Vlaanderen een volwaardige, onafhankelijke staat wordt. Die evolutie past overigens ook in de grotere evolutie van de Europese Unie, waarbij het belang van de unitaire staat steeds verder afkalft door overheveling van bevoegdheden naar het Europese niveau. Immers, de zaken waarvoor de onafhankelijke staat Vlaanderen nog een beroep zou moeten doen op het 'hogere' niveau van het federale België, zoals bijvoorbeeld defensie of klimaat, zijn doorgaans zaken die nog beter op het Europese niveau kunnen behandeld worden. Het federale Belgische niveau is bijgevolg steeds meer een overbodig en zelfs hinderlijk niveau voor een Vlaamse staat die steeds zelfstandiger wordt en eigen keuzes wil en moet kunnen maken.

In de evolutie van de staat België is ook het regionalisme een constante. Eigenlijk kunnen we, zonder al te veel te overdrijven,

zelfs stellen dat de geschiedenis van België in feite de som is van de geschiedenis van haar regio's, die intussen deelstaten geworden zijn. Die deelstaten maken nu hun eigen geschiedenis en zoeken hun eigen weg. Soms lopen die wegen nog samen, maar steeds vaker lopen ze uit elkaar. De onafhankelijkheid van de regio's, en van Vlaanderen in het bijzonder, kan je bijgevolg zien als een natuurlijke volgende stap in de evolutie. Of België nu blijft voortbestaan in een soort van confederale constructie of geheel verdwijnt, is in wezen van geen enkel belang meer en zal alleen van pragmatische overwegingen afhangen.

Het unitaire België waar in de 19e eeuw van gedroomd werd, is er nooit echt gekomen en het zou pas van veel naïviteit getuigen te denken dat die er in de nabije toekomst wel nog zal komen. Er is namelijk nog een andere evolutie die het bestaan van de staat België uitholt: die van de Europese Unie. Ook al ligt ze de jongste jaren sterk onder vuur, toch evolueert ook haar macht en groeit de bereidheid onder de lidstaten om op verschillende vlakken hechter samen te werken. Aan de ene kant verliest België dus bevoegdheden aan de Europese Unie en aan de andere kant aan de regionale deelstaten. Uiteindelijk blijft er enkel nog een Belgisch skelet over, te mager om zich nog een echte staat te noemen.

De vraag is dus niet óf Vlaanderen onafhankelijk moet worden, maar in welke vorm en onder welke voorwaarden. Kiezen we voor de complete en volwaardige onafhankelijkheid, gaan we voor confederalisme of blijven we moeizaam verder knutselen aan het federale model? Het huidige kluwen, ontstaan uit zes staatshervormingen met een exponentieel aantal compromissen, maakt het stilaan onmogelijk om van dat laatste model een werkbaar systeem te maken. Elk voorstel, elk nieuw idee, elke stap vooruit, loopt zich vast in het ondoordringbare web van grendels, bijzondere wetten en alarmbellen. Dat geldt niet voor Vlaanderen alleen, maar voor alle regio's en voor het federale niveau zelf. De inertie toont zich nog het meest in de almaar moeizamere

vorming van federale regeringen, maar ze zet zich ook door tot op het regionale niveau, waar onvolledige bevoegdheden steeds vaker degelijk beleid in de weg staan of zelfs onmogelijk maken.

Confederaal dan? In deze optie wordt het verdelen van bevoegdheden omgekeerd, volgens het principe van subsidiariteit. Het eerste niveau is dat van de regio's of deelstaten

Federaal, confederaal of ander verhaal?

en enkel wat beter gezamenlijk gebeurt, wordt bij consensus naar een gedeeld niveau gebracht. Deze constructie heeft een aantal voordelen. De deelstaten genieten van een uitgebreide autonomie en kunnen de inmenging van het confederale niveau tot een minimum beperken. Tegelijk blijft dat confederale niveau bestaan, waardoor onder meer internationale verdragen niet opnieuw bekeken hoeven te worden en er ook geen ingewikkelde discussies en onderhandelingen met de Europese Unie hoeven gevoerd te worden. Concreet zouden dus alle bevoegdheden naar de deelstaten overgeheveld worden, waarna in overleg wordt vastgelegd welke bevoegdheden de deelstaten naar het confederale niveau willen doorgeven. Bovendien impliceert confederalisme, in zijn strikte betekenis, het samenwerken tussen -en dus bestaan van- autonome staten. Het confederalisme als uitgangspunt nemen, betekent in het geval van België dus dat de deelstaten eerst onafhankelijk worden om zich vervolgens meteen opnieuw aan elkaar vast te ketenen. De kans is groot dat dit opnieuw voor (communautaire) discussies en wrevel zal zorgen.

Rest dus de onafhankelijkheid zonder meer, waarbij de deelstaten nieuwe staten worden die elk hun weg gaan. Samenwerkingsverbanden kunnen uiteraard afgesloten worden, maar worden dan geval per geval besproken en besloten. Dit geeft elke deelstaat de volledige vrijheid over het eigen bestuur en beleid. Een groot nadeel is echter dat de Europese Unie daar niet

klaar voor is en niet bereid is om de huidige status quo zomaar op te geven. Dat zien we duidelijk bij de Brexit of in Catalonië. Al is niets onmogelijk natuurlijk, zeker wanneer er opportunisme om de hoek komt kijken. Neem als voorbeeld de Brexit: om de Britse 'afvalligen' een hak te zetten, wordt er soms zelfs onverholven geflirt met de Schotse independentisten om een eventueel onafhankelijk Schotland wel in de Europese Unie op te nemen. Tegelijk en in schril contrast daarmee, krijgen Catalanen te horen dat hun strijd voor onafhankelijkheid en de harde reactie van de Spaanse overheid een interne Spaanse aangelegenheid is, waar Europa niet in tussenbeide komt.

Onafhankelijkheid is dus geenszins een onhaalbare kaart, maar de gewelddadige gebeurtenissen in Catalonië en de chaos rond de Brexit leren ons wel dat het ook geen evidentie is. De weg naar de onafhankelijkheid wordt best goed en minutieus voorbereid. Er zijn daarvoor al verschillende individuele initiatieven en voorstellen te boek gesteld, maar een onderneming van dergelijke omvang kan je niet aan individuen overlaten. Daar moet een grote publieke, sociale en politieke consensus voor gevonden worden, zowel bij de eigen burgers als bij de nationale en vooral supranationale instanties. Er moeten bondgenoten gevonden worden, ook buiten de eigen kringen.

Die natuurlijke evolutie in Europees verband, en de noodzaak om daar werk van te maken, wordt ook almaar zichtbaarder en voelbaarder op sociaaleconomisch vlak. Economisch gezien is Vlaanderen de sterkste van de Belgische deelstaten. Dat op zich is geen reden om te splitsen (of het zou een egoïstische zijn), maar de Belgische constructie met haar oncontroleerbare transfers en logge overheid, hindert zowel de verdere groei van de Vlaamse economie als die van Wallonië. Een onafhankelijk Vlaanderen als volwaardig lid van de Europese Unie zou verder kunnen groeien en bloeien en zo een sterkere partner voor de Unie worden. Hetzelfde geldt overigens voor Wallonië dat binnen de huidige Belgische

constructie niet hoeft en soms zelfs niet kan evolueren, aangezien het met het infuus van de transfers economisch verdoofd wordt. De verhakkelde overdracht van bevoegdheden maakt het ook bijzonder moeilijk voor beide deelstaten om een degelijk sociaal beleid te voeren op maat van de burgers en van hun specifieke noden.

Dat regio's binnen een grotere nationale entiteit alsnog verschillend evolueren, is op zich geen uitzonderlijke situatie. We zien dat ook in andere landen. De kwestie is hoe je daar mee omgaat. In

Vlaanderen moet economisch de vleugels kunnen uitslaan

België is een ingewikkeld en ondoorzichtig systeem uitgedokterd waar iedereen bevoegd, maar niemand verantwoordelijk is en het land onbestuurbaar wordt. Jaarlijks wordt een aanzienlijk bedrag getransfereerd van Vlaanderen naar voornamelijk Wallonië, zonder enige controlemogelijkheid voor Vlaanderen en met geen enkele resultaatsverbintenis voor Wallonië. De solidariteit die deze transfers vertegenwoordigen zou er in theorie moeten toe leiden dat de welvaart die in Vlaanderen gecreëerd wordt ook Wallonië ten goede komt, zodat de regio ademruimte krijgt om zich eveneens verder te ontwikkelen en economisch te versterken. In de praktijk zien we echter dat Wallonië achterop blijft hinken en economisch amper of geen vooruitgang boekt.

Ligt dat nu aan een soort van aangeboren luiheid van de Waal? Uiteraard niet! De gewone Waal is niet meer of minder lui dan de Vlaming. Wel wordt hij lui gemaakt of gehouden door een diepgeworteld systeem van politiek cliëntelisme dat de burger aan zich bindt door hem of haar een comfortabele sociale hangmat aan te bieden. Is de Waalse regio dan misschien economisch onvruchtbaar? Ook niet. Er loopt even veel talent, zowel zakelijk

als creatief rond, maar de economie is er politiek niet voldoende op gericht om de omslag naar groei te maken. Via het infuus van de transfers wordt een eerder negentiende-eeuws systeem in stand gehouden waarbij innovatie en evolutie gehinderd worden ten voordele van de vermogensaanwas van een kleine politieke en financiële elite.

De twee economieën

Mochten de regio's echt op eigen benen komen te staan, zou Wallonië met een ernstig probleem zitten. Onze zuidervrienden kampen immers met een primair tekort van 7,9 miljard euro of 8,8% van hun BBP. Dit tekort wordt opgevangen door de bekende transfers. Omdat deze zo ondoorzichtig en ingewikkeld 'berekend' worden is het bijzonder moeilijk om te weten hoeveel deze transfers precies bedragen. Volgens de meest recente studie van het Aktiecomitee Vlaamse Sociale Zekerheid lopen ze op tot 12,3 miljard euro per jaar, wanneer men de staatsschuld meerekent, of 1.920 euro per Vlaming per jaar. Zonder deze gedwongen solidariteit zou Vlaanderen kunnen rekenen op een begrotingsoverschot van 7,4 miljard euro of 3,45 % van zijn BBP en dus véél meer middelen voor eigen beleid.

Maar wat erger is : deze miljardentransfers dragen helemaal niet bij tot herstel van het Waals economisch weefsel want het Waalse BBP blijft achteruitgaan. Recent nog verklaarde Waals minister-president Willy Borsus dat Wallonië 14 jaar op Vlaanderen achterloopt. Ondanks de Vlaamse transfers geraakt de Waalse economische situatie dus niet uit het dal. Dat komt omdat Wallonië andere sociaal-economische keuzes maakt. Dat is het volste recht van de Walen, maar zolang ze geen financiële verantwoordelijkheid dragen, is er ook geen druk om hun beleid aan te passen. En zolang het systeem ongewijzigd blijft en Vlaanderen wel goed blijft presteren, blijven de putten gevuld worden.

Het verschil in aanpak tekent zich af over de hele economische lijn. Vlaamse bedrijven voerden in 2018 voor 328 miljard euro uit. Dat is een stijging 3,45 procent in vergelijking met de 317 miljard euro in 2017. Vlaanderen tekent voor ruim 83 procent van de totale

Belgische uitvoer. Wallonië klopt af op 14 procent, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op 2 procent. De afgelopen regeerperiode steeg de Vlaamse export met 33,8 miljard euro of 11,5 procent. Volgens Eurostat ligt het Vlaamse BBP hoger dan het Europese gemiddelde. Vlaanderen scoort 121 punten op 100, Wallonië blijft steken op 86 punten.

En het ergste is dat dit ook niet zonder gevolgen blijft op gebied van werkloosheid en sociale uitkeringen. Daar waar in Vlaanderen 73 procent van de 20 tot 64-jarigen tewerkgesteld is, bedraagt dit percentage in Brussel en Wallonië slechts 60 procent. Dat verhoogt de druk op de sociale zekerheid en dus ook op de transfers, die op het conto van Vlaanderen komen.

Elke kritiek op deze scheefgegroeide situatie wordt meteen en kordaat afgeblokt en weggezet als een schandalige blijk van egoïsme en een schromelijk gebrek aan solidariteit van Vlaanderen met de armere zuiderburen. Terwijl er geen enkel probleem zou zijn met transfers, mochten deze transparant, resultaatsgebonden en eindig in de tijd zijn en vooral mocht er echt sprake zijn van echte solidariteit, waar alle Waalse burgers beter van worden in plaats van voornamelijk een politieke elite. Intussen ziet Vlaanderen echter de vrucht van zijn arbeid en inzet verdwijnen in bodemloze Waalse putten, terwijl die zou kunnen dienen voor meer welvaart en vooral ook meer welzijn voor de Vlamingen zelf. Om nog maar te zwijgen van de zorgverlening en de sociale voorzieningen die met die vele verloren miljarden zouden kunnen gefinancierd worden.

Het huidige systeem is dus nadelig voor alle betrokkenen. Wallonië geniet niet van de nodige en verwachte economische opleving, Vlaanderen wordt geremd in zijn ontwikkeling en mogelijkheden en het federale België voelt elk communautair gewricht kraken en beven, hoe hard men het ook probeert te negeren.

De Belgische constructie is overigens niet alleen een economisch, maar ook een democratisch probleem. De vele grendelwetten

en alarmbelprocedures, de paritaire samenstellingen, vetorecht voor belangenconflicten en dies meer, maken dat de Vlamingen niet correct vertegenwoordigd worden. Om hun potentiële politieke macht in te perken wordt hun numerieke (en democratische) overwicht door middel van bovenstaande juridische, grondwettelijke en institutionele spitsvondigheden geneutraliseerd.

Onafhankelijkheid voor meer democratie

En mochten deze constructies de Waalse bevolking ten goede komen, zouden ze nog te verantwoorden zijn, maar ook de gewone Waal blijft

lijden onder de economische achterstelling, de hoge werkloosheid en de verpaupering van zijn steden. De macht van de Franstalige politieke en industriële elite blijft daarentegen comfortabel genesteld in het juridische kluwen en verzekerd van een constante financiële en economische toevloed.

Zoals eerder gesteld, maakt confrontatie tussen Nederlandstaligen en Franstaligen deel uit van de politieke realiteit van België sinds het ontstaan van het land. Aanvankelijk ging men ervan uit dat de conflicten zouden ophouden van zodra de Nederlandstaligen een cultureel en politiek evenwaardige plaats zouden krijgen. Maar naarmate die evenwaardigheid groeide, bleek ook dat de tegenstellingen dieper gingen dan enkel taal en sociale status. Om die tegenstellingen alsnog te overwinnen of op zijn minst te neutraliseren, werden uiteindelijk de staatshervormingen in het leven geroepen. Maar die verzandden in een platte koehandel van compromissen en overeenkomsten, waarbij de tegenstellingen net op de spits werden gedreven, in plaats van weggewerkt. Het gevolg is een onontwarbaar kluwen van wetten en voorschriften met eufemistische namen als 'grendelwet', 'alarmbelprocedure' of 'bijzondere wet'.

Daar waar het doel was om de tegenstellingen tussen de gemeenschappen af te vlakken, is het gevolg van die staatshervormingen vooral dat Vlaanderen zijn numerieke meerderheid niet kan uitspelen. De bijzondere wetten die een speciale meerderheid in elke taalgroep vereisen, maken het schier onmogelijk om een sterk beleid uit te stippelen als de voorgestelde maatregelen niet in beide gemeenschappen in goede aarde vallen. Mocht één van die gemeenschappen alsnog proberen door te duwen, zijn er de alarmbelprocedures en belangenconflicten die kunnen ingeroepen worden als één van de taalgroepen zich benadeeld voelt.

Aan de andere kant werden bij die staatshervormingen een heel aantal bevoegdheden overgeheveld van het federale naar het regionale niveau. Ook dat gebeurde echter niet geheel gestructureerd of doordacht, wat maakt dat sommige bevoegdheden versnipperd werden. Bovendien worden de middelen die nodig zijn voor de efficiënte uitvoering van die bevoegdheden niet allemaal mee geregionaliseerd, waarbij de betrokken bevoegdheid in wezen dus dode letter blijft.

Een volgende staatshervorming moet bijgevolg meteen een definitieve zijn, waarbij alle bevoegdheden en de bijhorende middelen naar de deelstaten worden overgeheveld en waarna vervolgens kan besproken worden welke bevoegdheden best gezamenlijk worden uitgevoerd. Alleen op deze manier kunnen de beide deelstaten tot een efficiënt en coherent beleid komen, met eigen financiële verantwoordelijkheid, dat geheel op de eigen noden en wensen afgestemd is.

Het hobbelige parcours van de staatshervormingen

Als we de geschiedenis van België bekijken zien we dat de staatshervormingen niet zomaar uit de lucht komen vallen. En al helemaal niet dat ze opgedrongen werden door een horde splitsgrage Vlaams-nationalisten. Ze blijken integendeel net het product te zijn van een wisselwerking tussen de verschillende gemeenschappen.

Toen bij het vastleggen van de taalgrens de verschillende taalgebieden ook een officiële institutionele vorm kregen, kwam al snel de wil om een eigen beleid te kunnen voeren. De Vlamingen voor de verder uitbouw van hun culturele autonomie, de Walen vooral met sociaaleconomische motieven om de malaise in hun falende economie te kunnen aanpakken. Zo ontstonden Gemeenschappen en Gewesten.

De eerste staatshervorming in 1970, onder eerste minister Gaston Eyskens, is nog niet bedoeld om het land te hervormen in een federale staat, maar enkel om de groeiende wrevel te neutraliseren door middel van enkele afspraken en regelingen. Het numerieke overwicht van de Vlamingen was al een doorn in het oog van de Franstaligen sinds de invoering van het enkelvoudig algemeen stemrecht voor mannen. Om het 'evenwicht' tussen de taalgroepen te herstellen werden een aantal maatregelen getroffen: pariteit in de Ministerraad, invoering van bijzondere meerderheidswetten, alarmbelprocedures,... de zogenaamde Grendelgrondwet wordt hier geboren.

Vlaanderen wilde meer autonomie op het vlak van taal en cultuur. Dat werd verzekerd door de oprichting van twee cultuurgemeenschappen: de Franse en de Nederlandse Cultuurgemeenschap. Elke gemeenschap kreeg een Raad, die wetgevende bevoegdheid had via decreten. Voor de uitvoering van die decreten kreeg elke taalgroep één minister van Cultuur in de nationale regering. Deze cultuurgemeenschappen waren enkel bevoegd voor culturele aangelegenheden, zeer beperkte onderwijsmateries en zaken die te maken hadden met taalgebruik op de werkvloer.

Wallonië wilde echter sociaaleconomische bevoegdheden. Daarom werden ook de Gewesten in de grondwet opgenomen, weliswaar met de vermelding dat de specifieke bevoegdheden later bepaald zouden worden. In 1974 komen er voorlopige gewestraden, die echter pas bij de tweede staatshervorming officieel vorm zouden krijgen.

In 1977 wordt het roemruchte Egmontpact gesloten, waarmee het unitaire België omgevormd zou worden tot een federale staat. Er worden autonome raden en executiees (equivalenten van parlementen en regeringen) gevormd voor de drie gemeenschappen. Er worden ook drie gewesten gevormd: Vlaanderen, Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, elk eveneens met hun eigen raden en executiees. De gemeenschappen kregen persoonsgebonden bevoegdheden, de gewesten plaatsgebonden bevoegdheden. Hier ontstaan dus de vele parlementen en regeringen die België 'rijk' is.

Maar dat is niet de enige communautaire twistappel die op de hoop werd gegooid. Zo werd de splitsing van het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde opgenomen, die gekoppeld werd aan het zogenaamde 'inschrijvingsrecht' voor Franstaligen in 12 Nederlandstalige gemeenten rond Brussel. In die gemeenten konden Franstaligen zich administratief laten inschrijven in een Brusselse gemeente, zodat zij hun officiële aangelegenheden in het Frans konden afhandelen en konden stemmen op Franstalige lijsten. Dit inschrijvingsrecht zou permanent zijn voor de zes faciliteitengemeenten van de Vlaams-Brabantse rand en na 20 jaar uitdoven in de zes overige gemeenten. Daartegenover werden enkele beperkte garanties voor de Nederlandstaligen in Brussel geplaatst, met bijvoorbeeld regering bij consensus.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd beperkt tot de 19 Brusselse gemeenten en er werden Gemeentelijke Gemeenschapscommissies opgericht om persoonsgebonden materies in Brussel en de aangrenzende faciliteitengemeenten te laten regelen door de gemeenschappen zelf. Dit betekende bijvoorbeeld dat Franstaligen socio-culturele activiteiten konden subsidiëren in faciliteitengemeenten in ruil voor garanties voor Nederlandstaligen in Brussel.

Vooral het permanente inschrijvingsrecht en de verregaande bevoegdheden via de Gemeentelijke Gemeenschapscommissies leidden tot fel protest aan Vlaamse zijde. Tegelijk ontstond er een crisis binnen de nationale regering met premier Leo Tindemans omdat die de stemming van het Egmontpact in 1977 gekoppeld had aan die van de zogenaamde Anticrisiswet, in het leven geroepen om de gevolgen van de economische crisis op te vangen. De Vlamingen wilden het Egmontpact heronderhandelen, waardoor ook de Anticrisiswet vertraging zou oplopen. Dat zagen de Franstaligen dan weer niet zitten want zij hadden dringend maatregelen nodig om hun economie nieuw leven in te blazen. De regering viel en het Egmontpact werd nooit uitgevoerd.

Ondanks deze mislukking, namen de eerste drie regeringen onder premier Wilfried Martens een heel aantal zaken over in de tweede staatshervorming in 1980. Martens zou een 'unionistische federale staat' uitbouwen, met bevoegdheden voor de regionale niveaus, maar nog altijd een sterke nationale regering. De drie cultuurgemeenschappen werden omgevormd tot kortweg gemeenschappen en kregen beperkte bevoegdheden. Er werden twee gewestraden opgericht, met eigen bevoegdheden voor plaatsgebonden materies en eigen wetgeving. Zo kregen de gemeenschappen en gewesten elk hun eigen regering en parlement. In Vlaanderen werden gemeenschap en gewest meteen samengevoegd, zodat er voor beide maar één regering en parlement overbleef. In Wallonië werden beide gescheiden gehouden, met eigen regering en parlement.

Om tegemoet te komen aan de verzuchtingen over de faciliteitengemeenten, kwam in 1988 de Pacificatiewet tot stand. Deze kan gezien worden als een poging om het Vlaamse standpunt van eentaligheid en homogeniteit van zijn territorium te verzoenen met het Franstalige standpunt van taalvrijheid en het recht om te kiezen voor mandatarissen die de taal van het gebied niet kennen. De wet is een typisch Belgisch compromis: ze bevestigt het principe van de voorrang van de taal van het gebied, maar ook van de fundamentele democratische vrijheid van verkiezing. Daarom stelt ze een 'onweerlegbaar vermoeden van taalkennis' in voor de rechtstreeks verkozenen. De vereiste kennis van de taal van het

gebied wordt dus niet meer afgedwongen, maar er wordt gewoon vanuit gegaan dat aan die vereiste voldaan is.

In de derde staatshervorming, van 1988 en 1989, werden de bevoegdheden van de gemeenschappen verder uitgebreid, voornamelijk op het vlak van onderwijs. Daarnaast werd ook een akkoord uitgewerkt rond de inrichting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waarbij de Nederlandstaligen eenzelfde bescherming kregen als de Franstaligen op nationaal niveau, met paritaire samenstelling van de regering, alarmbelprocedures, enz...

Het is pas met de vierde staatshervorming, het zogenaamde Sint-Michielsakkoord van 1993, dat België formeel een federale staat wordt. De unitaire staat met negen provincies werd omgevormd tot een federale staat met gemeenschappen en gewesten die elk vijf provincies hebben. Hiervoor werd de provincie Brabant opgedeeld in Vlaams- en Waals-Brabant. De faciliteitengemeenten behoorden nu dus definitief tot een eentalige provincie. De raden werden hernoemd naar parlement en werden voortaan rechtstreeks verkozen. De eerste verkiezingen voor de Vlaamse en Waalse parlementen vonden plaats in 1995. De federale Kamer en Senaat werden grondig hervormd en afgeslankt en de deelstaten kregen meer uitgebreide bevoegdheden.

De vijfde staatshervorming kwam er aan het begin van het nieuwe millennium. Deze staat bekend als het Lambermont-akkoord. Er werden een aantal bevoegdheden verder uitgebreid en vooral financiële en fiscale afspraken gemaakt. De angel zat hem echter in de regeling rond Brussel. Het Vlaams Blok (nu Vlaams Belang) had in de periode vooraf immers aan invloed gewonnen en kon zelfs heel wat Franstalige stemmen binnenhalen in Brussel. Uit vrees dat de instellingen geblokkeerd zouden geraken mocht het Vlaams Blok een meerderheid halen in de Nederlandse taalgroep, werden daarom een aantal van de beschermingsmechanismen herbekeken. Dit leidde tot heel wat tegenstand binnen de toenmalige Volksunie die officieel de akkoorden steunde, gesloten door liberalen, socialisten en groenen van beide deelstaten. Toen de steun van de Volksunie wegviel, zocht en vond premier Guy Verhofstadt steun bij de Franstalige christendemocraten, wat toen in het verkeerde

keelgat schoot bij de toenmalige CVP (nu CD&V), waardoor die een veel Vlaamsere koers gingen varen. De onvrede bij de Volksunie leidde uiteindelijk tot het uiteenvallen van de partij en het ontstaan van de N-VA dat in de CVP een natuurlijke kartelpartner vond.

Door de onvrede over die vijfde staatshervorming en de bijzondere moeite die het kostte om een nieuwe regering te vormen na de verkiezingen van 2010, werd de zesde staatshervorming in de steigers gezet. Deze kreeg de naam Vlinderakkoord mee. Belangrijkste wapenfeit was de splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, die al sinds de Sint-Michielsakkoorden van 1993 op de communautaire agenda stond. Het administratief arrondissement was eerder al gesplitst maar het gerechtelijk arrondissement wordt dan weer maar half en half gesplitst, waardoor de communautaire angel rond BHV nog altijd niet helemaal verwijderd is.

Er werden nog een heleboel bevoegdheden overgeheveld naar het regionale niveau, maar ook dit gebeurde zeer onzorgvuldig, met een hele hoop onduidelijkheden en discrepanties als gevolg. Ten slotte werd eveneens de financieringswet uit 1989, die de dotaties voor de gewesten en gemeenschappen regelt, ten gronde hervormd.

Vlaams Gewest

Waals Gewest

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Vlaamse Gemeenschap

Franse Gemeenschap

Duitstalige Gemeenschap

Het federale kluwen

Een heikel punt in elke discussie over de splitsing van België is Brussel. Dat merk je overigens ook in de wat vage en ontwijkende aanpak van onze hoofdstad in de opeenvolgende staatshervormingen. De stad maakte, vaak tegen wil en dank, ook een heel eigen evolutie door. Van een kleine nederzetting aan de Zenne, tot driedubbele hoofdstad.

Brussel als breekijzer

Vandaag is de Vlaamse houding tegenover Brussel zeer ambigu. Sommigen vinden dat de stad zich moet losmaken van België en een kosmopolitische hoofdstad van

Europa moet worden, naar analogie met het Washington DC van de Verenigde Staten. Anderen vinden dat Brussel verloren is en zijn de stad met haar multiculturele problemen en internationale druk(te) liever kwijt dan rijk. Nog anderen willen de band met wat ze als hun hoofdstad zien net weer verder aanhalen. De Franstaligen hebben in dat opzicht overigens al ongegeneerd een stap vooruit gezet door hun Franse Gemeenschap om te dopen tot 'Fédération Wallonie-Bruxelles'.

Het zorgt er in elk geval voor dat Brussel een twistpunt en struikelblok blijft als het op het opdelen van België aankomt. Deze machteloze kijk op Brussel hypothekeert het staatsvormend denken van de Vlaamse natie en doet ons steeds opnieuw afdrijven richting staatshervormingen, waarbij we de mantra afdreunen dat de band met de Vlaamse Brusselaars niet verloren mag gaan, terwijl we intussen met lede ogen moeten toezien hoe het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet alleen steeds meer '*région à part entière*' wordt, maar eveneens uitgroeit tot '*Communauté à part entière*'. Via de zesde staatshervorming worden immers voor het eerst ook bevoegdheden naar het Brusselse Gewest overgeheveld die persoonsgebonden zijn, competenties die tot de Gemeenschappen horen dus, zoals onder andere het jeugdsanctierecht en de gezinsbijslagen. De hoofdstad neemt stilaan de gedaante aan van een gewestgemeenschap.

Van Nederlandstalige nederzetting tot tweetalige, driedubbele hoofdstad

Tot aan het einde van de 18e eeuw sprak zowat 95% van de inwoners van Brussel nog (een lokale variant van het) Nederlands. Het Frans werd enkel gesproken door de adel, de hogere geestelijken en de rijkere burgerij. Met de Franse bezetting rond de eeuwwisseling naar de 19e eeuw werd pas echt werk gemaakt van de doorgedreven verfransing en tegen 1820 was al een kwart van de bevolking Franstalig.

Toen de Nederlandse koning Willem I in 1815 de macht overnam, was de verfransing dus al ver gevorderd en de Franstalige elite legde zich niet zomaar neer bij de politiek van vernederlandsing van de nieuwe vorst. Vijftien jaar later al scheurden ze zich af van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden en werd opnieuw het Frans als enige officiële taal ingevoerd in de nieuwe staat België.

De Franstalige administratie in de nieuwe hoofdstad Brussel werd voornamelijk bezet door Waalse inwijkelingen, die vervolgens de steeds drukkere stadskern verlieten en zich in de omliggende streek vestigden. Het onderwijs was ook grotendeels Franstalig en de sociale druk om in de omgang het meer 'beschaafde' Frans te gebruiken, institutionaliseerde de verfransing helemaal.

In 1921 werd een wet uitgevaardigd die een speciaal taalstatuut instelde voor wat toen voor het eerst de 'Brusselse agglomeratie' werd genoemd. Tegen 1951 omvatte die agglomeratie wat we nu kennen als de negentien gemeenten, die oorspronkelijk dus Nederlandstalig waren.

Bij de eerste staatshervormingen verzette Vlaanderen zich nog tegen de vorming van een volwaardig Brussels gewest, maar bij de derde werd uiteindelijk bakzeil gehaald. De '*région à part entière*' werd een feit, ook al kreeg het gewest slechts bevoegdheid om ordonnanties uit te vaardigen, die in tegenstelling tot wetten en decreten, juridisch kunnen getoetst worden aan de Grondwet. Daarom werd ook de term 'hoofdstedelijk' toegevoegd aan de naam, zodat het enigszins doet uitschijnen dat Brussel geen volwaardig gewest is, maar in hoofdzaak een hoofdstedelijke rol te vervullen heeft.

Vlaanderen heeft een aantal troeven in de hand om Brussel voor zich te winnen. Een eerste is puur economisch. De halsstarrigheid van de Brusselse politieke klasse en de financiële blanco cheques die zij bij herhaling kreeg toegestopt uit Vlaanderen hebben de economische, bestuurlijke en maatschappelijke problemen van de stad doen verrotten. Het prijskaartje dat vasthangt aan een sanering van Brussel kan alleen het Vlaams Gewest betalen. Niet dat dat iets is om zich over te verheugen. Brussel 'terugkopen' krijg je niet zo gemakkelijk verkocht aan een regio die verknocht is aan zijn welvaart waarvoor het hard gewerkt heeft. En voornoemd prijskaartje zou wel eens behoorlijk kunnen oplopen. Alleen al daarom zijn de meeste Vlaamse partijhoofdkwartieren Brussel liever kwijt dan rijk. In het verleden gingen her en der zelfs al stemmen op om een Vlaamse republiek te stichten zonder Brussel.

Eentweedetroef is geopolitiek. Brussel is immers niet alleen de hoofdstad van Vlaanderen, de Franstalige Gemeenschap en België, maar ook van de EU (naast Straatsburg). Die internationale context zorgt

Vlaamse troeven voor Brussel

ervoor dat meer dan in andere gevallen van statenopvolging de wereldleiders erover zullen willen waken dat het uit elkaar vallen van België niet tot langgerekte instabiliteit leidt. Zo snel als het kan, zullen ze een nieuw Europees status-quo willen. Hierbij spelen de beginselen van de integriteit van staatsgrenzen en de homogeniteit van het grondgebied van opvolgerstaten een grote rol. Het huidige internationaal recht is zeer duidelijk: staten die uit elkaar vallen, mogen geen aanleiding geven tot de vorming van enclaves, gebieden die volledig omsloten zijn door een nieuwe staat. Uit dat principe volgt dat er een logische oplossing voor Brussel moet bestaan binnen een Vlaamse republiek.

Deze Vlaamse claim in overeenstemming met het internationaal publiekrecht en zijn rechtsleer is echter alleen mogelijk als Vlaanderen het initiatief neemt om de Belgische federatie te

ontbinden en een Waals-Brusselse uitstap voorkomt door zijn exit als eerste wereldkundig te maken. Vlaanderen zou dan, in overeenstemming met het moderne volkenrecht, de soevereiniteit kunnen uitroepen van het voormalige Belgische rijksgebied ten noorden van de Vlaams-Waalse gewestgrens. De Franstalige politieke actoren zouden hier wel tegen kunnen reageren met een overeenkomstige soevereiniteitsverklaring vanwege het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In dat geval kan Vlaanderen aansturen - en dit na onderhandelingen diplomatiek en juridisch wellicht ook bereiken - op de internationale erkenning van een confederatie tussen Vlaanderen en Brussel als opvolgentiteit van België. De pasmunt zal wellicht bestaan uit het overnemen van een gedeelte van de schuld die toewijsbaar was aan het Waals Gewest.

Brussel is dus een Vlaamse stad en zal dat ook altijd blijven, ook als Vlaanderen onafhankelijk wordt. Maar we kunnen niet blind zijn voor de evolutie die de Brusselaars hebben doorgemaakt en de eigenheid die ze daarmee verworven hebben. Daarom willen we de Brusselaars een genereus pact aanbieden, waar culturele en taalkundige eigenheid alvast deel van uitmaken. Als zelfstandige republiek staat Vlaanderen immers economisch en internationaal ijersterk om Brussel als volwaardige hoofdstad met apart statuut in zich op te nemen.

Brussel, hoofdstad van Vlaanderen?!

Het streven naar onafhankelijkheid en zelfbeschikking voor Vlaanderen overstijgt intussen de Belgische context. We willen heel bewust die context niet verengen tot een Vlaanderen dat nog altijd niet goed genoeg in zijn Belgische vel zit. De grote uitdagingen spelen zich niet meer onder de kerktoren af, maar op het wereldtoneel. De hele milieu- en klimaatproblematiek, de sociale en economische verschillen tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden, de uitdagingen in de Noord-Zuid-dialoog, migratie,... het zijn allemaal belangrijke thema's die ook invloed hebben op onze regio, maar waar Vlamingen geen rechtstreeks zeggenschap over kunnen hebben. Het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering hebben wel een hoorbare - en gehoorde - stem in Europa en de wereld, maar geen beslissende stem. De grootste uitdaging voor Vlaanderen is niet zozeer dat die krachten in de wereldpolitiek botsen, maar de onvoorspelbaarheid over wanneer en hoe ze een voelbare impact zullen hebben op de Vlaamse samenleving. Een rechtstreekse lijn tussen wat wij in Vlaanderen doen en wat Vlaanderen daarover niet alleen kan vertellen, maar eveneens mee kan beslissen in de EU en op wereldvlak, neemt die verlammeende onvoorspelbaarheid weg.

Onze plaats is dus in Europa. Het is omdat we aan Europa willen bijdragen, dat de Belgische staat in de weg zit. Het is omdat we willen meehelpen aan een meer rechtvaardige wereld, dat we de politieke lijnen waarlangs de besluitvorming in de EU verloopt, mee wensen te bepalen. Het is om de manier waarop de EU haar beslissingen neemt, te kunnen wijzigen, dat Vlaanderen een volwaardige lidstaat moet worden.

Niets is zo belangrijk om die plaats te krijgen dan internationaal erkend te worden als onafhankelijke staat. Erkenningen van nieuwe staten gebeuren vandaag in de coulissen van de diplomatie, waar wegbereiders de plooiën gladstrijken en de meningen masseren door te zorgen voor garanties voor staten en groepen die zich in hun rechten bedreigd voelen door de nieuwkomer. Van zodra

er genoeg garanties zijn en een consensus is bereikt, gaan de poorten open en onthaalt de internationale gemeenschap collectief de nieuwe staat. Kort samengevat komt het erop neer dat in geen geval de internationale financiële handel en wandel te zeer verstoord wordt. Zij die de markten mee hebben, zullen ook makkelijker op de steun van de politiek kunnen rekenen.

Vlaanderen, midden in Europa

Die plaats in Europa zal ons dus niet in de schoot geworpen worden, dat hebben we kunnen zien toen Catalonië het waagde een stap te ver te zetten richting onafhankelijkheid zonder voldoende internationale steun. Met enig cynisme zouden we kunnen stellen dat het makkelijker zou zijn om opnieuw een unitaire staat te maken van België en met onze Vlaamse numerieke meerderheid een interne staatsgreep te plegen, een Vlaamse alleenheerschappij te vestigen en de naam België te vervangen door Vlaanderen. Het zou de haren van EU en VN minder te berge doen rijzen dan wanneer we de Walen hun vrijheid zouden laten door eenzijdig de Vlaamse onafhankelijkheid uit te roepen. Zo'n tersluikse staatsgreep zou immers niet meer zijn dan een 'interne kwestie', waarmee de EU zich niet hoeft te bemoeien.

Het getuigt van gezond realisme om een traject naar staatkundige autonomie van meet af aan in te bedden in een internationale context. Het avontuur begint namelijk maar pas wanneer Vlaanderen zal kunnen bogen op een eigen grondwet en apart zal zijn ingekleurd op de kaart van Europa. We willen namelijk niet dat alleen de Vlamingen hun ontvoogding voltooien, maar verlangen dat eveneens voor andere historische naties die een bank naar voren wensen op te schuiven.

Ons engagement is ten volle Europees en mondiaal gericht. Deze open gerichtheid op de buitenwereld zou het iedereen

duidelijk moeten maken dat de Republiek Vlaanderen in de wereld zijn verantwoordelijkheid wil opnemen en samenwerking wil promoten. Dat de Vlamingen daarbij hun pasverworven soevereiniteit niet te grabbel willen gooien, spreekt voor zich. Het zou haaks staan op onze open attitude, omdat we ons dan opnieuw zouden laten inkapselen in structuren, asymmetrische overlegrondes (waarin Vlaanderen vooral moet vernemen welk beleid het moet uitvoeren) en juridische arbitrage over welk niveau waarvoor precies bevoegd is. Dirigent en orkestmeester in eigen land, minstens eerste viool in het concert der naties: niets minder zou onze ambitie mogen zijn.

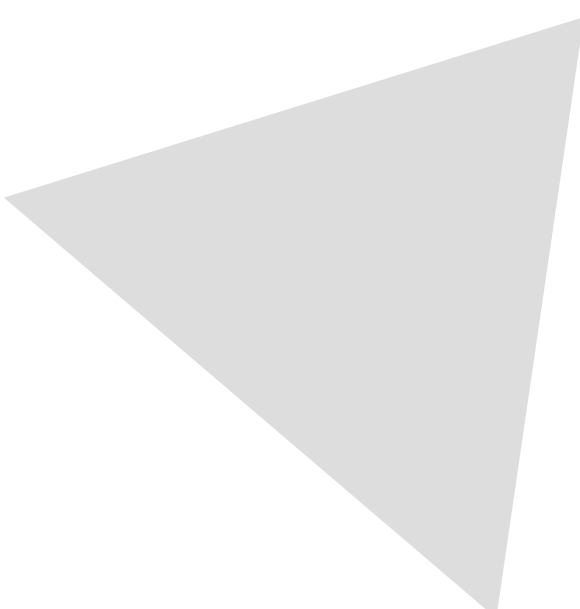

Vlaanderen, midden in Europa.

Vlaamse staatsvorming: wie doet wat?

Als we van onze nieuwe staat een welvarende, inclusieve, sociale en warme plek willen maken, moeten we er met zijn allen de schouders onder zetten. We zullen alle geledingen van de Vlaamse samenleving moeten enthousiasmeren en mobiliseren. We willen daarvoor zeker ook het Vlaamse middenveld mee op pad nemen. De vele verenigingen die Vlaanderen rijk is, zijn immers het best geplaatst om onze rijkdom en schoonheid, in de breedste zin van beide woorden, in de verf te zetten en uit te dragen. Maar we willen vooral ook de Vlaamse politieke actoren blijvend op hun verantwoordelijkheid wijzen, want zij zullen uiteindelijk die onafhankelijkheid politiek, juridisch en administratief moeten waarmaken.

De vele staatshervormingen hebben al aangetoond dat de weg naar onafhankelijkheid niet altijd even vlak is, dat er vele hindernissen genomen moeten worden en dat er vervolgens weer nieuwe opduiken. De chaos rond de Brexit maakt ook bijzonder pijnlijk duidelijk hoe belangrijk het is om elke volgende stap goed voor te bereiden, mogelijke valkuilen in te schatten en voldoende steun te vinden bij de bevolking. De harde reactie van de Spaanse overheid op de Catalaanse demarche bevestigt nog eens dat er geen ruimte is voor impulsieve experimenten en de ontwijkende houding daarbij van de Europese Unie toont dat het best is ook op die flank genoeg steun te vergaren. Dit zijn meteen de drie niveaus waarop concrete actie dient ondernomen te worden, willen we de vorming van een soevereine Vlaamse staat alle kans op slagen geven: sociaal-maatschappelijk, politiek en internationaal.

De tijd dat grote maatschappelijke veranderingen gewoon van bovenaf konden doorgevoerd worden, ligt intussen al lang achter ons. De burger is mondig en zal zich roeren wanneer het hem of

Onderaan beginnen

haar niet bevalt. Om een idee of een visie ook concrete vorm te kunnen geven, is de steun van die burger dus onontbeerlijk: het bekende draagvlak. We moeten realistisch zijn, op dit ogenblik is dat draagvlak voor een onafhankelijk Vlaanderen zeer klein. Vlaanderen is dan ook zeer afwezig in het dagelijkse leven. Op communautaire thema's werd een vijfjarig embargo gelegd, de Vlaamsgezinde verenigingen weten niet echt tot een breder publiek door te dringen en de Vlaamse regering doet gewoon stilletjes zijn ding en is al lang blij met een overschotje op de begroting en wat fijne buitenlandse missietjes.

Daar moet dus dringend verandering in komen. Dat er niet voldoende draagvlak bestaat voor een idee, betekent niet dat dat idee dan maar begraven moet worden. Een draagvlak ontstaat immers niet vanzelf. Het kan er komen omdat de omstandigheden

doen inzien dat een bepaalde visie een uitweg kan bieden uit een crisis of een impasse. Of het kan er komen omdat een bepaald idee aantrekkelijk gemaakt wordt voor een breed publiek. We kunnen dus kiezen voor de passief-negatieve houding en wachten tot de situatie in België onhoudbaar wordt zodat zowel noord als zuid inzien dat het misschien beter is om elk zijn weg te gaan. Of we kunnen kiezen voor de actief-positieve houding en de krachten bundelen om een aantrekkelijk Vlaams alternatief voor te stellen en zo draagvlak te creëren bij de bevolking.

Tijd voor meer positief zelfbewustzijn

Om een grote stap voorwaarts te zetten, zal het Vlaamse middenveld en de Vlaams-nationalist in het algemeen echter wel een flinke mentaliteitswijziging moeten aanvaarden. Het strijd-, klaag- of kaakslagflamingantisme heeft

zijn tijd nu wel gehad. Vlaanderen is een volwaardige nationale entiteit geworden, met eigen grenzen, een eigen regering en parlement en een eigen politiek-maatschappelijk kader. Waar Vlaanderen nu nood aan heeft, is meer positief zelfbewustzijn. We hoeven ons Vlaams-zijn niet te verdedigen of te verantwoorden tegenover wie dan ook. We hoeven ons niet meer te hullen in die 'typisch Vlaamse bescheidenheid' of zelfs onderdanigheid. Laten we onbevangen fier zijn op wat we bereikt hebben en op de vele troeven die we hebben. Op onze creativiteit, onze kracht om te innoveren, onze ondernemingszin, ons organisatietalent, onze open, democratische inborst.

We moeten onze geschiedenis niet verloochenen of verstoppen, maar we moeten de blik vooral op het heden en de toekomst richten. Zeker als we de jongere generaties willen overhalen, zullen we hen een ambitieus en toekomstgericht verhaal moeten aanbieden, waar ze zich graag bij willen aansluiten.

Hier is een belangrijke taak weggelegd voor het Vlaamse middenveld. Het ontwikkelen van een open, aantrekkelijk Vlaams imago is immers een overwegend maatschappelijke, sociale en culturele zaak. Om te slagen houdt dat middenveld zich best ver weg van de harde standpunten en stoere strijdkreten. Die moeten bewaard worden voor het politieke niveau, waar we later op terugkomen. Het verhaal van het middenveld moet overtuigend en uitnodigend zijn voor de gewone man en vrouw in de straat. Het moet een positief Vlaams zelfbewustzijn creëren waar iedereen graag deel van wil uitmaken. We moeten niet proberen een Vlaamse identiteit -wat die ook moge wezen- op te dringen, maar een Vlaams maatschappelijk kader vormgeven en aanbieden, waarbinnen elk individu zich naar behoefte en vermogen kan ontplooien. Een kader dat zekerheid en zelfs geborgenheid biedt. Een echte Vlaamse thuis.

In een ideale wereld steken de vele Vlaamsgezinde verenigingen die we rijk zijn de koppen bij elkaar om een gezamenlijk plan voor die Vlaamse thuis op te zetten. Hierin leggen we de nadruk op wat Vlaanderen aantrekkelijk en interessant maakt. Dat kunnen verschillende trefwoorden zijn als gastvrij, sociaal, inclusief, ondernemend, creatief, innovatief, enz. Elke vereniging kan vervolgens aan de slag gaan met een of meerdere van die trefwoorden en ze, in overeenstemming met de eigen doelstellingen, in werkthema's omzetten om concrete acties en evenementen rond te organiseren. De verscheidenheid van de verenigingen zorgt voor een breed gamma aan maatschappelijke invalshoeken, het gezamenlijke plan zorgt voor de vorming van een coherent Vlaams imago. Het uiteindelijke doel is om zoveel mogelijk burgers het gevoel te geven dat ze ergens bij horen dat de moeite meer dan waard is. Dat ze mee deel uitmaken van én mee bouwen aan iets dat van ons allemaal is. Op die manier wordt het Vlaamse natiegevoel versterkt, waar later een Vlaamse staat op geënt kan worden.

Om het draagvlak te vergroten, zullen we ook moeten doorbreken naar andere geledingen van de Vlaamse samenleving, zoals de culturele sector, de sociale sector (ondernemers en vakbonden), de academische wereld, de media, Vlamingen in het buitenland en absoluut ook naar de zogenaamde 'nieuwe Vlamingen'. De samenwerking tussen klassieke Vlaamsgezinde organisaties dient dus zeker uitgebreid te worden naar andere verenigingen om een veel breder publiek te bereiken. Ook daarom is het belangrijk om een open, uitnodigend en inclusief verhaal aan te bieden.

Het is belangrijk dat het werk dat het middenveld verricht uiteindelijk ook politiek vertaald wordt. Daarom moet de politiek het vuur onverminderd aan de schenen gelegd worden. De echte stappen naar institutionele hervormingen en uiteindelijk onafhankelijkheid zullen immers door die politiek gezet moeten worden. Vandaar dat het middenveld dit tweede niveau, de politiek, ook constant onder druk moet houden. De passiviteit tegenover de huidige communautaire stilstand is nefast voor de Vlaamse vooruitgang. Zo bedaad het middenveld is tegenover de burger, zo kordaat moet het zijn tegenover de politiek.

De politiek als Vlaamse voorhoede

Daar waar het middenveld de 'zachtere' thema's voor zijn rekening neemt, is het aan de politiek om de meer rationele, praktische kant van de zaak aan te pakken. De partijen en de regering zijn de enigen die

over voldoende middelen, kennis en legitimiteit beschikken om de onafhankelijkheid van Vlaanderen juridisch, administratief en diplomatiek adequaat voor te bereiden. Het staat elke politieke partij uiteraard vrij om een eigen visie op de toekomst van Vlaanderen te ontwikkelen. Het staat hen zelfs vrij om er geen visie op te ontwikkelen, maar die vrijheid mag in het geval van wie zich als V-partij profileert wel op de proef worden gesteld. Van hen mag zelfs verwacht worden dat ze naast een gedegen, klare visie ook concrete voorstellen ontwikkelen om die visie in beleid om te zetten. Van hen mag ook verwacht worden dat ze over hun ideologische grenzen heen kunnen samenwerken aan een gezamenlijk project voor Vlaanderen.

Van het Vlaams Parlement verwachten we concrete, werkbare en doelgerichte besluitvorming.

Voor de Vlaamse regering liggen de zaken enigszins anders. Daar moet het emotionele echt helemaal baan ruimen voor het rationele. De Vlaamse regering en het Vlaamse parlement zijn er ten dienste van de Vlamingen. Het is hun plicht om het algemeen belang van Vlaanderen voorop te stellen. Dat staat los van partijpolitiek en geldt dus niet alleen voor V-partijen. Elke verkozene in het Vlaamse parlement, elke fractie, elke minister in de Vlaamse regering is het aan de Vlaamse burger verplicht zich volledig in te zetten voor Vlaanderen. Dat is op dit moment niet voldoende het geval, zelfs niet bij de V-partijen. De Vlaamse regering werkt nog te zeer in de schaduw van de federale regering. Het zwaartepunt van de macht ligt nog altijd op dat federale niveau, terwijl het net bij de deelstaten zou moeten liggen.

In eerste instantie dient de Vlaamse regering volledige zeggenschap over haar entiteit en territorium op te nemen. Elke inmenging van het federale (of ander) niveau dient in vraag gesteld te worden. Dat federale niveau moet gezien worden als een facilitator tussen de deelstaten, eerder dan een leidend centraal gezag. Kortom, Vlaanderen moet zich gedragen als de soevereine staat die het ambieert te zijn. Al wat dat in de weg staat, moet in vraag gesteld, aangepast of zelfs afgeschaft worden. Deze resolute en standvastige houding hoeft niet per se gepaard te gaan met grote verklaringen en allerlei strijdvaardige ultimatus, maar moet net rustig, berekend en rationeel gebeuren, door elke verworven bevoegdheid maximaal te benutten en wanneer de grens ervan bereikt wordt, deze uit te dagen en te verleggen.

Concreet vragen we het Vlaamse parlement om een ‘Dossier Vlaamse Staatsvorming’ op te stellen. Dit dossier bevat idealiter: een kadering van de huidige situatie en de historische evolutie ervan, een oplijsting van de actuele sociaaleconomische, culturele en politieke scheeftektrekkingen en een duidelijke toekomstvisie voor Vlaanderen. Om dit dossier op te stellen, kan het Vlaamse parlement een ploeg van experts samenstellen, met geschiedkundigen, politicologen, juristen, sociologen, economen,... Die kunnen op

een genuanceerde en geloofwaardige manier de wording van het huidige Vlaanderen belichten en de onvermijdelijke volgende stap naar de republiek verantwoorden met onderbouwde argumenten. Dit dossier dient als basis en ondersteuning voor de concrete stappen die de Vlaamse regering wil nemen richting de gewenste onafhankelijkheid.

Die concrete stappen moeten ook goed voorbereid zijn, dat hebben we kunnen leren uit het Brexit-debacle. Daarom vragen we ook de oprichting van een interuniversitaire denktank, die de actuele formaliteiten, omstandigheden en voorwaarden voor een staatsvorming of statenopvolging bestudeert en verwerkt tot een handige en zo compleet mogelijke gids. Die studie hoeft niet enkel politiek-economisch te zijn. Relevante historische en juridische voorbeelden van staatsvorming en staatopvolging zijn eveneens belangrijk als steun voor de oprichting van een nieuwe staat. Uiteraard is samenwerken met buitenlandse onderzoekers altijd een meerwaarde, zeker die uit regio's die zelf ook al veel werk verricht hebben op het vlak van staatsvorming, zoals Schotland, Catalonië en vele andere regio's in Europa.

Een dossier en een studiegroep bieden op zich maar een theoretische basis. Er moet ook een scenario komen, een stappenplan naar onafhankelijkheid. Met zo'n concreet plan wordt het voor iedereen duidelijk dat het niet meer bij praten en plannen blijft, maar dat er echt werk gemaakt wordt van die staatsvorming. Dat stappenplan kan echter niet op zichzelf staan. De onafhankelijkheid is immers geen eindpunt, maar net het begin van een nieuw leven voor Vlaanderen. Ook dat moet grondig voorbereid worden. Daarom hoort er ook een blauwdruk bij voor het Vlaanderen van morgen. Hierin wordt vastgelegd welke sociale, economische, ecologische of andere accenten moeten gelegd worden. Het moet een duidelijk beeld geven van het nieuwe land waarin we zullen leven. Om te zorgen dat deze invulling van de nieuwe staat zo breed mogelijk gedragen wordt, is het best dat het middenveld hier nauw bij betrokken wordt. En

niet alleen het Vlaamsgezinde middenveld, maar liefst breder: vakbonden, sociaal-culturele verenigingen, werkgevers, enz...

Een blauwdruk voor het toekomstige, soevereine Vlaanderen houdt in dat er ook nagedacht wordt over een stevig juridisch fundament: een Vlaamse Grondwet. Er zijn in het verleden al pogingen ondernomen en er wordt stevast voor gepleit op Vlaamse feestdagen of officiële bijeenkomsten. Verschillende politieke partijen dienden wel voorstellen in, maar die verschilden te zeer van elkaar om er één coherente tekst uit te distilleren. In het Vlaams parlement werd vele jaren geleden zelfs een bijzondere commissie samengesteld om te werken aan een basistekst voor een Vlaamse grondwet. Helaas is die commissie stilletjes uitgedoofd en is het nooit gekomen tot een volwaardige samenstelling en vormgeving van een gedegen tekst. Het dichtste wat in de buurt gekomen is, is het 'Handvest voor Vlaanderen' dat in 2012 door de Vlaamse Regering werd voorgesteld. Hoewel er een meerderheid voor was, werd dat Handvest nooit goedgekeurd en deemsterde het ook weg. Hoog tijd om het van onder het stof te halen, te actualiseren en goed te keuren.

Open blik op Europa en de wereld

Ten slotte is er nog de rest van de wereld waar rekening mee gehouden moet worden. De houding van de Europese Unie bij de harde repressie in Catalonië maakte bijzonder pijnlijk duidelijk hoe belangrijk het is om ook internationaal voldoende

draagvlak te hebben. Dat zal overigens absoluut niet makkelijk zijn. De EU is immers vooral een economische unie. Er is wel een zeker sociaal bewustzijn, maar ook dat is economisch geïnspireerd. Alles draait rond de ééngemaakte markt. Dat zie je bijvoorbeeld ook aan de Brexit. De grote discussies en knelpunten draaien rond hoe we ervoor kunnen zorgen dat de scheiding tussen het Verenigd Koninkrijk en de EU zo weinig mogelijk de markt verstoort.

Voor die markt is de status quo dus van essentieel belang. Elke bedreiging voor die status quo wordt compleet genegeerd, in de kiem gesmoord of grondig tegengewerkt. Een regio die zich afsplitst of nieuwe staten die ontstaan, zorgen uiteraard altijd voor onzekerheid. Bijgevolg is het ondenkbaar dat de EU dat zonder slag of stoot zal toestaan. Naast een ruime steun zoeken bij de eigen bevolking is het dus uitermate belangrijk om ook internationaal een draagvlak te vinden. Dat zal dus voornamelijk moeten gebouwd worden op zekerheid. We moeten de EU de zekerheid kunnen bieden dat een onafhankelijk Vlaanderen geen bedreiging vormt voor de EU, maar integendeel een sterke, nieuwe partner zal zijn. We hebben daar alle bewijzen en troeven voor in handen. Nu moeten we daar een coherent, ambitieus en overtuigend verhaal uit distilleren waarmee onze Europese parlementairen en lobbyisten aan de slag kunnen.

We concentreren ons op de EU omdat daar voor Vlaanderen de toekomst ligt. Een sterk Vlaanderen in een sterk Europa is de garantie voor welvaart en welzijn. Binnen die EU zijn er ook natuurlijke bondgenoten te vinden bij andere regio's die naar meer autonomie of onafhankelijkheid streven. Het spreekt voor zich dat de samenwerking tussen die regio's zo ver mogelijk doorgedreven moet worden, maar er moet ook buiten de gebruikelijke kring van aspirant-staten gekeken worden, om het draagvlak zo breed mogelijk te maken. Kortom: laten we de blik naar de wereld openen en openhouden. Bondgenoten zoeken. Allianties smeden. Lobbygroepen vormen. Laten we ook Europees en internationaal aan de deur naar onafhankelijkheid rammelen.

Van volksnationalisme naar civiel nationalisme

Om de volgende stappen in de Vlaamse staatsvorming met succes te kunnen zetten, moet niet alleen het brede publiek overtuigd worden, maar moet er ook in de Vlaamsgezinde geesten een omslag gebeuren. De sociaal-culturele ontvoogding van Vlaanderen mag intussen als voldragen aanzien worden. De weg die voor ons ligt, is er een van meer rationaliteit en institutionele organisatie. Het is een natuurlijke evolutie die nu concrete vorm moet krijgen.

Aanvankelijk was het Vlaamse streven naar ontvoogding eerder emotioneel. De Vlaming wilde aanvaard worden als volwaardig lid van de Belgische samenleving. De strijd ontspon zich rond culturele eigenheid en sociale gelijkheid. Er werd gestreden en geijverd voor de erkenning van de taal, de cultuur, de eigenheid. Het ging nog niet om de vorming van een eigen staat, enkel om de erkenning van de Vlaamse identiteit.

Gaandeweg evolueerde die Vlaamse strijd voor gelijkwaardigheid wel meer in de richting van natievorming, maar al te vaak moet er zo veel energie en aandacht naar specifieke dossiers gaan, dat het grotere verhaal van natievorming op de achtergrond geraakt. Komt daarbij dat de Vlaming eerder de neiging heeft in stilte te werken en niet al te uitbundig uit te pakken met zijn verwezenlijkingen.

De Vlaamse beweging heeft immers hard en lang moeten vechten voor en bouwen aan die Vlaamse eigenheid, die Vlaamse identiteit gebaseerd op een gezamenlijke geschiedenis en een gedeelde taal en cultuur. Een introverte, exclusieve houding was nodig om die prille, nog ontluikende eigenheid te beschermen tegen de (sociaal-culturele) druk van buitenaf. Intussen staat Vlaanderen echter al een heel stuk steviger in zijn schoenen en kan het meer zelfverzekerd en zelfbewust in de wereld staan.

In die wereld die steeds verder globaliseert en internationaliseert, mag Vlaanderen dus zonder schroom een meer extraverte houding aannemen. Vlaanderen kan zijn civiel of inclusief nationalisme complexloos verder uitdragen, waarbij de nadruk meer op de maatschappelijke organisatie en liberaal-democratische principes ligt waar elke burger zich bij kan aansluiten. Die evolutie is volop

aan de gang, maar dreigt door het steeds nadrukkelijker aanwezige identitaire denken op een zijspoor te belanden. Dat identitaire denken, dat overigens verre van alleen in Vlaamse middens leeft, verdeelt immers de samenleving in aparte groepen die zich in hun identiteit opsluiten als was ze een fort dat hen tegen de vijandige anderen beschermt. Er ontstaat op die manier binnen de samenleving een soort van permanent conflict tussen identiteiten, wat het opbouwen van een gezamenlijk natiegevoel niet alleen bemoeilijkt maar vaak ook onmogelijk maakt.

Een moderne, staatsvormende beweging moet vermijden dat het in die identitaire strijd verwickeld raakt en zich zo vastrijdt. Dat betekent geenszins dat identiteit niet bestaat of opgegeven moet worden. Integendeel, die identiteit moet net heel uitnodigend en toegankelijk zijn, zodat ze een ambitieus en aantrekkelijk, maar zeker ook duidelijk kader biedt aan al wie er deel van wil uitmaken.

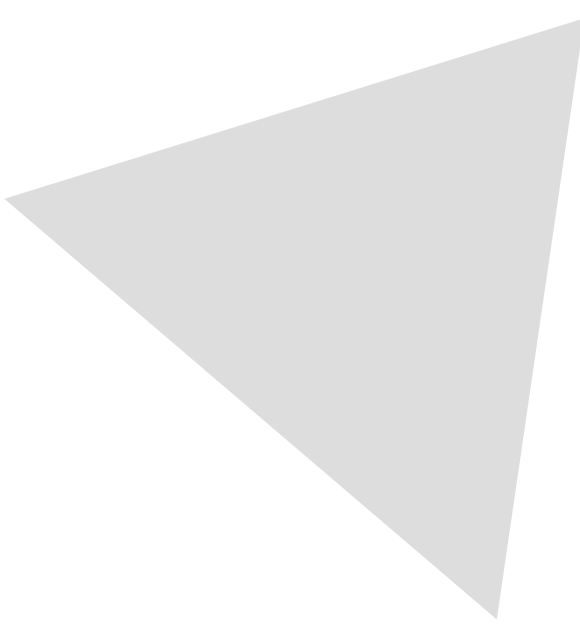

Vlaanderen, veilig en warm huis voor al wie wil meebouwen en meewerken aan de Vlaamse natievorming.

De vijf grote Vlaamse werven

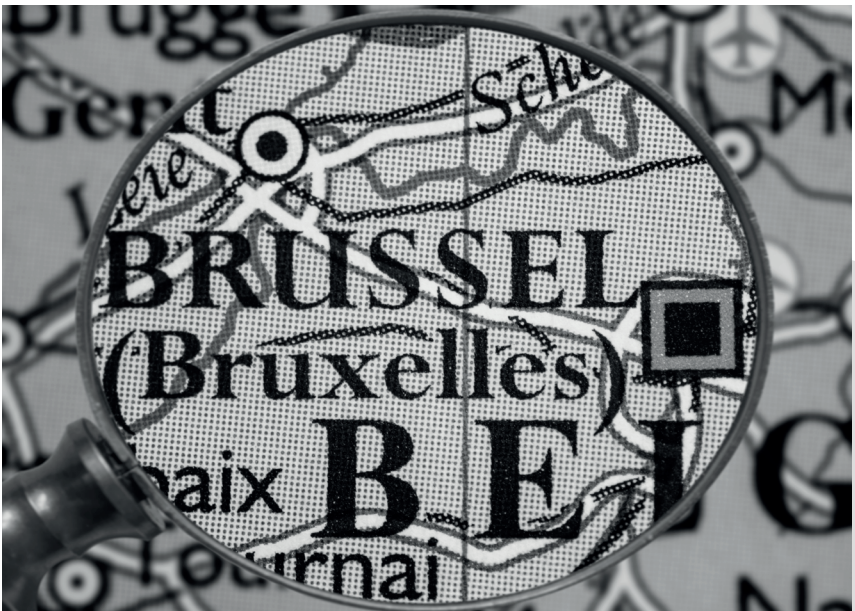
We stelden al dat de weg naar onafhankelijkheid nog vele hindernissen zal kennen. Drie daarvan lijken zelfs bijna onmogelijk te nemen: Brussel, de Grondwet en zijn grendels en de verdeling van de staatsschuld. Maar bijna is niet helemaal. Er werden voor al deze obstakels al verschillende oplossingen naar voor geschoven, van radicaal tot rationeel, van impulsief tot berekend. Er ligt dus al een zekere basis. Nu is het zaak er de meest haalbare uit te kiezen, deze volledig en degelijk uit te werken en ten slotte door te voeren.

1. Brussel

We kunnen er niet omheen: Brussel is een belangrijke stad. Het is een driedubbele hoofdstad, van Vlaanderen, van België en de facto van de Europese Unie (ook al is dat niet officieel erkend). In Wallonië

is lang gediscuteerd over welke stad hun hoofdstad zou worden, maar in 2010 is uiteindelijk het pleit beslecht in het voordeel van Namen. Het is te zeggen: Namen is de hoofdstad van het Waalse gewest, dat in tegenstelling tot in Vlaanderen niet samengevoegd werd met de Franse Gemeenschap. Die Gemeenschap ziet zich dan weer sociaal, demografisch en cultureel heel erg verbonden met Brussel. Op gewestelijk niveau zien de Franstaligen Brussel meer als een volwaardig gewest, *une 'région à part entière'*, op gemeenschapsniveau zien ze Brussel dan weer wel als hun hoofdstad. Sterker nog: om die verbondenheid te versterken en bestendigen, herdoopte de Franstalige gemeenschap zich tot Fédération Wallonie-Bruxelles. Een naam die echter niet officieel of constitutioneel erkend is en zelfs ongrondwettelijk is.

Brussel is en blijft een belangrijke knoop die zowel door de Vlaamse Beweging als door de politiek moet ontward worden.

Door de intussen decennialange verfransing van de van oorsprong Nederlandstalige stad, is Brussel cultureel en politiek dichter bij Wallonië gegroeid. Zo groeide een grote tegenstelling tussen economisch-geografische en politiek-culturele aspecten, of tussen ratio en emotie. Dit culturele en numerieke overwicht wordt ook politiek vertaald, waarbij voornamelijk Franstalige partijen de plak zwaaien in de 19 gemeenten. Tegenover die cultureel, emotioneel sterke band met Wallonië staat de economische, rationele kracht van Vlaanderen. De Brusselaars en vooral hun beleidvoerders zijn zich maar al te goed bewust van het economische belang van Vlaanderen voor hun gewest. Dit is een troef die Vlaanderen voluit moet uitspelen.

Een toekomstig onafhankelijk Vlaanderen mag en kan Brussel niet loslaten. Vlaanderen is belangrijk voor Brussel, maar zeker ook omgekeerd, zowel economisch als politiek-strategisch als geografisch. Het grote voordeel voor beide, met Brussel als volwaardige Vlaamse stad, is de continuïteit. Brussel blijft haar functie van hoofdstad vervullen en kan ook probleemloos haar Europese rol blijven spelen. De stad wordt ook ontsloten van haar economische hinterland, daar waar het nu institutioneel ingebonden is door de gewestelijke grenzen. Vlaanderen heeft de financiële draagkracht om Brussel economisch verder te ontwikkelen en om de specifieke socio-demografische knelpunten op te vangen.

Tegelijk kan Vlaanderen niet om de sociaal-culturele realiteit heen. Brussel is niet alleen sterk verfranst, het is ook een mondiale metropool geworden. Niet alleen door sterke migratie, maar ook onder invloed van de vele internationale instellingen en de aantrekkelijke ligging voor grote, internationale bedrijven. Die 'superdiverse' realiteit is onomkeerbaar. Daarom zal Vlaanderen verder moeten inzetten op culturele en maatschappelijke ontwikkeling, mét respect voor de specifieke Brusselse situatie op het vlak van taal en culturele heterogeniteit.

Een ding staat wel vast: de huidige, absurde situatie met 19 autonome gemeenten, elk met hun eigen beleid en accenten, is onhoudbaar. Ze staat de ontwikkeling van Brussel als internationale stad in de weg en zorgt voor bestuursproblemen die in sommige gevallen zelfs desastreus kunnen zijn, bijvoorbeeld op het vlak van veiligheid.

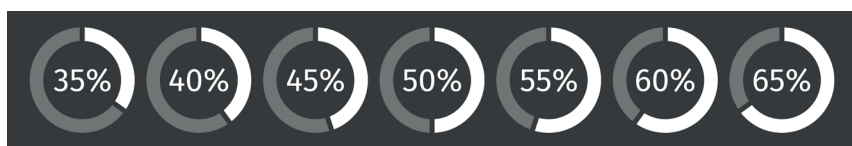

2. De staatsschuld

Een tweede grote struikelblok is de staatsschuld.

Op dit moment is die staatsschuld een bijna exclusieve zaak van de

federale regering, maar bij een splitsing van het land, zal die staatsschuld uiteraard ook op tafel komen. De grote vraag is dan op welke manier die schuld verdeeld zal worden. Ook daar is al flink wat studiewerk naar gedaan en werden verschillende oplossingen naar voor geschoven.

De verdeling van de staatsschuld is niet eenvoudig maar ook niet onmogelijk.

De juiste berekening voor een rechtvaardige verdeling van de federale schuld is voer voor experts allerhande en brengt een hoop ingewikkelde termen en formules voort. Er kan ook teruggegrepen worden naar geslaagde voorbeelden uit de geschiedenis, zoals bij het opbreken van de USSR, Tsjechoslowakije of zelfs de afsplitsing van België uit het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden.

De algemene consensus lijkt zich te concentreren rond het zogenaamde 'draagkrachtbeginsel', waarbij de sterkste schouders de zwaarste last op zich nemen. Om de sterkte van die schouders te bepalen, kan naar verschillende criteria gekeken worden, zoals het bruto binnenlands product of de betaalde belastingen.

Hoe dan ook komt het erop neer dat Vlaanderen de grootste brok voor zich zal moeten nemen. Dat hoeft geen probleem te zijn, zolang er tijdens de onderhandelingen rond een splitsing duidelijke en concrete afspraken gemaakt worden. Wat alweer de noodzaak onderstreept om ook dit aspect degelijk voor te bereiden in het licht van een Vlaamse staatsvorming.

3. De juridische houdgreep

Een derde hindernis is de nationale en internationale wetgeving. Uit de gebeurtenissen in Catalonië kunnen we leren dat het niet evident is om zomaar uit het bestaande juridische web te

ontsnappen. De idee dat het recht op zelfbeschikking al voldoende zou zijn, is op zijn minst naïef te noemen. Dat 'zelfbeschikkingsrecht der volkeren' werd in 1945 opgenomen in het Handvest van de Verenigde Naties, maar 15 jaar later ook wel weer afgezwakt door resolutie 1514 die stelt dat het verstoren van de eenheid van een bestaand land niet toegelaten is. Dat maakt het natuurlijk moeilijk voor een regio of deelstaat om zich af te scheuren.

De enige manier om internationaal erkenning te krijgen, is wanneer er nationaal overeenstemming bestaat om uit elkaar te gaan, zoals dat bijvoorbeeld in Tsjechoslowakije het geval was, of wanneer de politieke situatie dusdanig is dat splitsing een noodzaak wordt, zoals in het geval van het uiteenvallen van de Sovjetunie of bij de burgeroorlog in Joegoslavië.

Niets is echter onmogelijk, ook dat is al meermaals uit de geschiedenis gebleken. Om heelhuids uit dit juridische kluwen te geraken, zal er op twee fronten gewerkt moeten worden. Intern zal grondig uitgezocht moeten worden welke stappen mogelijk zijn om uit België te stappen. Grondwetspecialisten als Hendrik Vuye hebben al gedegen studiewerk verricht, maar meer nog dan wat in theorie mogelijk is, is het belangrijker na te gaan waar de valkuilen zitten en te voorzien welke gevolgen er kunnen zijn bij de verschillende acties die ondernomen kunnen worden.

Voor al de financiële markten zijn bijzonder gevoelig voor allerlei lokale onrust of wrijvingen. Hoe meer zekerheid en rust geboden kan worden, hoe groter de kans op aanvaarding. In dat opzicht komen we graag nog eens terug op de samenwerking met andere aspirant-staten om samen een sterk, sluitend internationaal juridische zaak op te bouwen.

4. De sociale zekerheid

Niets dat de gemoederen zo verhit als wanneer men nog maar durft te denken over het raken aan de sociale zekerheid. De Brusselse burgemeester Philippe Close stelde het nog duidelijk: “Als we de sociale zekerheid splitsen,

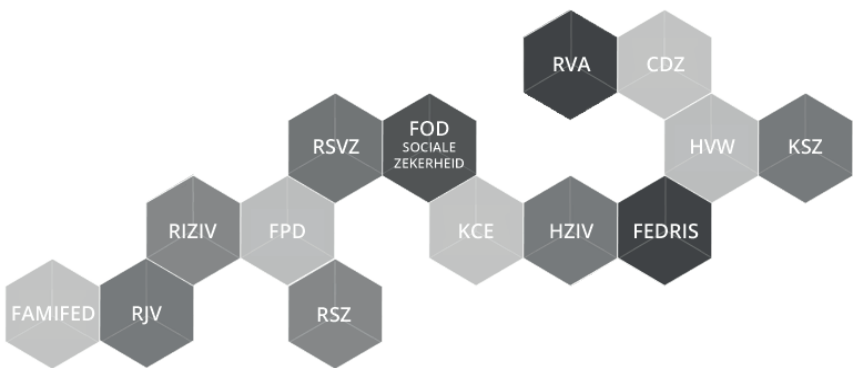
heeft België geen belang meer.” De sociale zekerheid wordt gezien als het cement dat de Belgische samenleving bij elkaar houdt, het solidariteitsmechanisme waar absoluut niet aan geraakt mag worden, tenzij we de mensen in armoede en ontbering willen storten.

Onze sociale zekerheid is sinds de Tweede Wereldoorlog enorm geëvolueerd en heeft ongetwijfeld bijgedragen tot de algemene welvaart en welzijn van de gehele bevolking. Het bestaat in grote lijnen uit drie stelsels en zeven takken. De drie stelsels zijn die voor de werknemers in privébedrijven, de tweede is die voor de zelfstandigen en de derde is die voor ambtenaren. De zeven takken zijn de gezinsbijslag, de werkloosheid, de pensioenen, arbeidsongevallen, beroepsziekten, geneeskundige verzorging en jaarlijkse vakantie.

Naast die drie stelsels en zeven takken is er ook nog de ‘sociale bijstand’. Die omvat het leefloon, de inkomensgarantie voor ouderen, een gewaarborgde gezinsbijslag en de tegemoetkoming voor gehandicapten.

Het werknemersstelsel is het grootste van de drie. De overkoepelende instelling voor dit stelsel is de RSZ (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid), die zowel de werknemers- als de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid int. De uitbetaling van de uitkeringen gebeurt dan weer door zogenaamde parastatale instellingen, waarvan iedere tak van de sociale zekerheid er één heeft. De bekendste zijn de RVA (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening) en het Riziv (Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering).

Zelfstandigen zijn verzekerd voor 5 takken in de sociale zekerheid (geneeskundige verzorging, arbeidsongeschiktheid of invaliditeit, moederschapsverzekering, gezinsbijslag, pensioen en faillissement). Zij sluiten zich aan bij een sociaal verzekeringsfonds voor zelfstandigen of bij de Nationale Hulpkas voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen, beheerd door het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), waar zij ook hun sociale bijdragen aan betalen. Sociale verzekeringsfondsen moeten ook bepaalde uitkeringen uitbetalen, zoals onder andere gezinsbijslag en onvoorwaardelijke pensioenen.

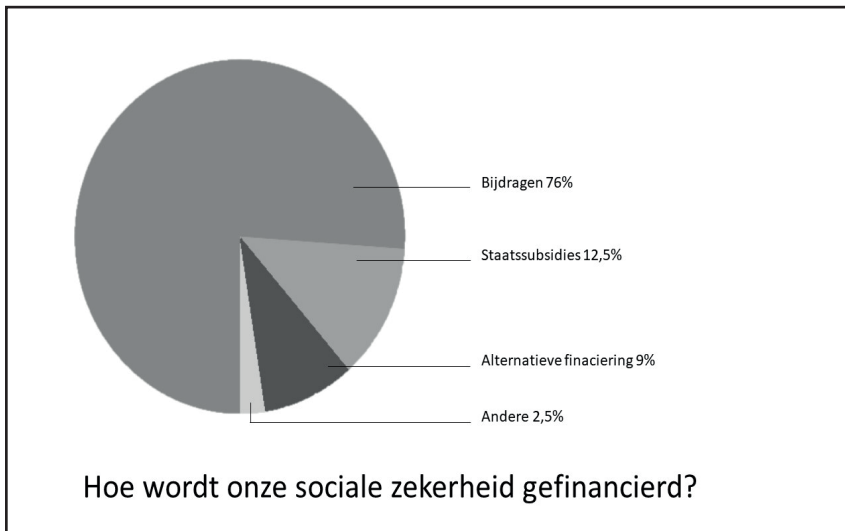

Onze sociale zekerheid is een ingenieus opvangnet

Ambtenaren kunnen personeelsleden van plaatselijke en provinciale overheden zijn of van andere administraties. Voor de eersten is de RSZ het overkoepelend orgaan, voor de andere is de tewerkstellende overheid zelf verantwoordelijk voor de inning en uitbetaling van de bijdragen, met uitzondering van de bijdragen voor geneeskundige verzorging.

De financiering van de sociale zekerheid is ook voor de drie stelsels verschillend. In het werknemersstelsel moeten zowel de werknemers als de werkgevers bijdragen betalen aan de RSZ. Sinds 1995 is er een globaal financieel beheer van kracht dat de verschillende takken van de sociale zekerheid financiert volgens

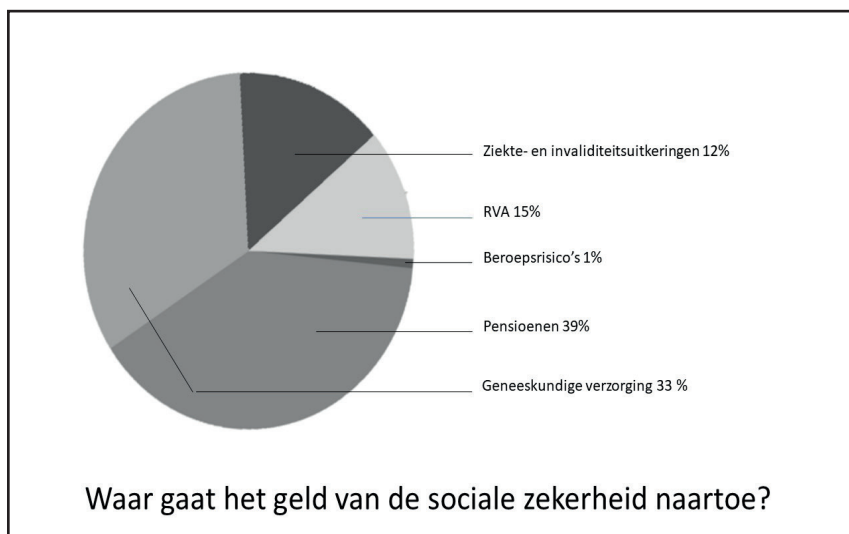
hun behoeften, en niet volgens vaste percentages zoals dat eerder gebeurde. Bovenop de bijdragen van werknemers en werkgevers betaalt de federale overheid jaarlijks een forfaitaire som aan de RSZ. Daarnaast bestaat er sinds enkele jaren ook een alternatieve financiering van de sociale zekerheid. Het doel hiervan is de staatstoelagen en de werkgeversbijdragen te verminderen. In plaats van arbeid te belasten, zoekt men alternatieve middelen om de sociale zekerheid te financieren.

Zelfstandigen betalen een driemaandelijks bijdrage aan het sociaal verzekeringsfonds waar ze bij aangesloten zijn. Zelfstandigen in bijberoep en tewerkgestelde gepensioneerden betalen geen bijdrage of betalen een verminderde bijdrage, tenzij hun jaarinkomen hoger ligt dan een bedrag dat jaarlijks wordt bepaald.

Voor ambtenaren, ten slotte, hangt de financiering af van hun statuut en van wie hen tewerkstelt. Voor ambtenaren die niet tewerkgesteld zijn bij een plaatselijke of provinciale overheidsdienst betaalt de tewerkstellende overheid zelf de sociale uitkeringen.

Die ambtenaren hoeven enkel persoonlijke bijdragen te betalen voor de overlevingspensioenen en voor geneeskundige verzorging. Die laatste bijdrage wordt verhoogd met de werkgeversbijdrage en aan de RSZ betaald. Die RSZ is bevoegd voor de ambtenaren van provinciale en lokale overheidsdiensten. Het (niet-statutair) personeel van de plaatselijke en provinciale overheidsdiensten dat aangeworven is met een arbeidsovereenkomst, valt onder de algemene regeling voor werknemers.

Het hele systeem is dus gefundeerd op het principe van solidariteit. Tussen werkgevers en werknemers, tussen werkenden en niet-werkenden, tussen zieken en gezonden, tussen jong en oud, tussen mensen met een inkomen en zonder, tussen mensen met kinderen en zonder. Het probleem is dat dit bijzonder ingenieus systeem echter ook uitgegroeid is tot een groot en rigide instituut met gebetonneerde vormen en gedachten waar niet zomaar eventjes aan getornd kan worden, maar die niet meer beantwoorden aan de nieuwe federale realiteit, namelijk die van volwaardige deelstaten die gaandeweg meer bevoegdheden en dus meer autonomie hebben vergaard.

Die groeiende autonomie legt ook de verschillen tussen de deelstaten nog meer bloot. Het wordt almaar duidelijker dat ze elk hun eigen weg opgaan, dat ze verschillende visies hebben op de samenleving, dat ze verschillende accenten (willen) leggen in hun bestuur en dat ze dus ook verschillende noden hebben wat sociale zekerheid betreft. Een splitsing van de sociale zekerheid geeft de deelstaten de nodige vrijheid om hun eigen keuzes te maken en tegelijk ook meer verantwoordelijkheid voor het beleid dat gevoerd wordt. Dat is de essentie van de discussie rond de sociale zekerheid.

Dat die discussie zo stroef verloopt en zo lang aansleept is omdat ze al te vaak op een zijspoor wordt gezet. Zo wordt er emotioneel op gereageerd met als argument dat een splitsing van de sociale zekerheid neerkomt op het opgeven van het solidariteitsprincipe. En gezien dat het fundament is, betekent dat onvermijdelijk dat het systeem in elkaar klapt. Niets is minder waar, natuurlijk. De solidariteit houdt helemaal niet op, ze wordt alleen anders ingevuld, met nieuwe grenzen. Die solidariteit geldt op dit moment immers ook enkel binnen België. Bij een splitsing zal ze zich dan toespitsen op de deelstaten.

Een aansluitend argument is dan dat de sociale zekerheid zal verschrompelen, door de schaalverkleining. Zeker door de specifieke regionale uitdagingen. Voor Vlaanderen is dat bijvoorbeeld de vergrijzing, waardoor de actieve bevolking afneemt en er dus minder financieel draagvlak is om de stijgende kosten op te vangen. Dat zou in het huidige systeem opgevangen worden door de andere regio's, waar de bevolking jonger is en de actieve bevolking potentieel groter is. Potentieel, want de realiteit is dat de werkloosheid aldaar bijzonder groot is en blijft, en dat de middelen daar dus voor die tak van de sociale zekerheid nodig zijn.

Op dit moment komt de solidariteit in wezen enkel neer op het verdelen van de geldpot, zonder echt rekening te houden met de noden. Dat het vooral Vlaanderen is die die pot vult, zou dan

irrelevant zijn, een samenloop van omstandigheden. Maar die befaamde transfers zijn wel degelijk problematisch. Niet alleen omwille van hun omvang, maar vooral omdat ze geheel arbitrair en niet transparant zijn, omdat er geen enkele resultaatsverbintenis aan vasthangt en er ook nooit een eindtermijn aan gegeven is. Dit maakt dat ze een blijvende last zijn voor de deelstaten en dus verhinderen dat deze hun specifieke problemen adequaat kunnen aanpakken. En dat is zoals gezegd, de essentie van het splitsen van de sociale zekerheid.

Als we dus ijveren voor een splitsing van de sociale zekerheid, is dat niet om het systeem ten gronde te brengen. Dan is dat niet om ons in ons hoekje terug te trekken en de Waalse burgers aan hun lot over te laten. Dan is dat niet om de solidariteit op te geven.

Als we ijveren voor een splitsing van de sociale zekerheid dan is dat net om ze regionaal te versterken, afhankelijk van en toegespitst op de specifieke noden van elke gemeenschap. Dan is dat om alle burgers van elke deelstaat de zorg en de zekerheid te geven waar ze recht op hebben. Dan is dat om adequaat sociaal beleid te voeren dat elke regio sterker maakt.

Met regelmatige acties houdt het Aktiecomité Vlaamse Sociale Zekerheid het debat rond de splitsing van de sociale zekerheid gaande.

Er zijn intussen al wat schuchtere stappen gezet in de communautarisering van de sociale zekerheid: de kinderbijslagen zijn volledig geregionaliseerd, net als een klein deel van het Riziv budget. Dat is echter nog ver van wat ooit, in 1999, in de befaamde resoluties van het Vlaamse parlement werd neergeschreven, namelijk “De normerings-, uitvoerings- en financieringsbevoegdheid betreffende het volledige gezondheids- en gezinsbeleid moeten integraal naar de deelstaten worden overgeheveld, dus onder meer met inbegrip van de gezondheidszorgverzekering en de gezinsbijslagen”.

In de uitbouw van een sterke, Vlaamse natie zijn de gezondheid, de welvaart en het welzijn van alle Vlaamse burgers onontbeerlijke elementen. Het spreekt vanzelf dat we daar met ons project rond natievorming veel belang aan hechten en zowel de federale als de Vlaamse regering er blijvend voor het vuur aan de schenen zullen leggen.

5. De faciliteiten

Op 1 september 1963 werd de taalgrens officieel een feit, een staatshervorming avant la lettre als het ware. Bij het vastleggen van die taalgrens was het de bedoeling om de

provincies zo eentalig mogelijk te maken, om de administratie zo eenvoudig mogelijk te maken. Om dit doel te bereiken, werden een aantal gemeenten overgeheveld van de ene provincie naar de andere op basis van taalmeerderheid. Dit zorgde voor problemen in een aantal gemeenten met een grote taalminderheid.

Voor die taalgrensgemeenten met een aanzienlijk aantal (30%) inwoners die de andere landstaal hanteerden, moest een oplossing gevonden worden voor de betrokken taalminderheid. Daarom werden de taalfaciliteiten in het leven geroepen. Dit betekent dat de lokale gemeentelijke en een aantal andere specifieke diensten ook in de minderheidstaal aangeboden kunnen worden.

In 1963 werd de taalgrens een feit, alsook de faciliteitenregeling.

In totaal zijn er 30 faciliteitengemeenten, waarvan er 9 in het Duitse taalgebied liggen, 9 in het Franse taalgebied en 12 in het Nederlandse taalgebied. Van die laatste liggen er 6 verspreid over de taalgrens en 6 rond Brussel. Het zijn vooral gemeenten in de Vlaamse Rand die onder druk staan, hoewel er ook elders wel eens wrijvingen opborrelen. Met name Ronse laat zich bijvoorbeeld niet onbetuigd in de strijd voor de afschaffing van de faciliteiten.

Al meer dan 50 jaar wordt er actie gevoerd om de faciliteiten aan de kaak te stellen, zoals hier tijdens de roemruchte marsen op Brussel begin jaren 1960.

Deze faciliteiten werden dus in het leven geroepen met de bedoeling de betrokken taalminderheid de kans te geven zich aan de nieuwe situatie aan te passen. In principe zouden de faciliteiten dus een integratiebevorderende maatregel zijn en bijgevolg in de tijd beperkt. Helaas werd die beperking in de tijd, het zogenaamde 'uitdovende karakter', nooit duidelijk vastgelegd in de wettekst.

Van de faciliteitengemeenten in het Franse taalgebied komt er maar weinig nieuws. De regeling lijkt daar niet voor noemenswaardige problemen te zorgen, niet omdat de Franstalige lokale overheden

de faciliteiten zo trouw en correct zouden toepassen, maar eerder omdat de Nederlandstalige (en Duitstalige) minderheid niet echt al te veel eisen stelt. Anders is het in de gemeenten waar er faciliteiten zijn voor de Franstaligen, en dan vooral in de Vlaamse randgemeenten rond Brussel.

De faciliteiten, oorspronkelijk bedoeld om de taalminderheid de kans te geven zich aan te passen aan de nieuwe situatie, zijn in de randgemeenten geëvolueerd naar een verworven recht tot zelfs een middel

Wat is het probleem?

om de verfransing verder te faciliteren, het tegengestelde van de oorspronkelijke bedoeling dus. Dit is deels zeker te wijten aan slechte wil en arrogantie van de lokale Franstalige partijpolitieke vertegenwoordiging en hun onmiddellijke aanhang, maar eveneens aan de bijzonder vage en onduidelijke formulering van de faciliteitenregeling in de Belgische wetgeving. Deze is zoals zo vaak in België het resultaat van een moeizaam tot stand gekomen compromis dat alle partijen moet toelaten het bij hun achterban als op zijn minst de meest gunstige overeenkomst te verkopen.

De interpretatie van de faciliteitenregeling is dan ook verschillend in Vlaanderen en in Wallonië. Voor de eersten zijn faciliteiten een uitzonderingsmaatregel met als doel de integratie in de gemeente te bevorderen. Ze hebben bijgevolg een uitdovend karakter, immers na verloop van tijd zou de taalminderheid zich aanpassen aan de bestuurstaal waardoor de faciliteiten niet meer nodig zijn. De Franstalige partijen daarentegen zien de faciliteiten als een verworven en blijvend recht dat toegekend is aan een minderheid. Ze wijzen erop dat er in de 'taalwet bestuurszaken' die de faciliteiten regelt, geen sprake is van tijdelijkheid.

Nog een groot verschil is de benadering van de faciliteitenregeling door beide taalgemeenschappen. De Vlamingen bekijken de faciliteiten vanuit territoriaal standpunt, wat betekent dat de

faciliteiten verbonden zijn aan het grondgebied. Terwijl de Franstaligen de faciliteiten als persoonsgebonden zien, met andere woorden, dat ze toegekend werden aan de inwoners. Dat maakt dat Vlaanderen zich dus enerzijds wil beroepen op de oorspronkelijke bedoeling, namelijk het eentalig maken van het door de taalgrensregeling toegekende grondgebied, terwijl Wallonië zich beroept op de bescherming van de rechten van minderheden.

Vooral in de Vlaamse rand rond Brussel staat het Nederlands onder alsmaar grotere druk.

Hoewel de faciliteitenregeling zelf niet in de Grondwet werd opgenomen, zijn de faciliteiten sinds de Pacificatiewet van 1988 wel grondwettelijk verankerd, wat betekent dat er een tweederdemeerderheid nodig is met een meerderheid in elke taalgroep. Daardoor is het bijzonder moeilijk om wat dan ook aan de faciliteiten te veranderen, laat staan ze af te schaffen. Raken aan de faciliteiten betekent immers zo goed als vragen om een nieuwe staatshervorming en dus ongetwijfeld compensaties voor Wallonië dat zich in deze alweer als *demandeur de rien* zal opstellen. Dat maakt het voor Vlaamse partijen nog meer tot een onontwarbaar kluwen, zelfs voor de Vlaams-nationalistische politieke formaties.

Bovendien hebben de traditionele kleurpartijen langs Vlaamse kant zich inzake de faciliteiten altijd bijzonder dubbelzinnig en weinig strijdbaar getoond.

Om het Vlaamse standpunt omtrent de faciliteiten duidelijk te stellen, stuurde toenmalig Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden Leo Peeters in 1997 een omzendbrief naar alle gemeenten. Daarin werd aangedrongen op een restrictieve en strikte toepassing van de faciliteiten. Voor de omzendbrief-Peeters kreeg de Franstalige burger die één keer te kennen had gegeven in het Frans te willen worden bediend voortaan automatisch alle officiële papieren in het Frans. De omzendbrief stelde nu dat alle documenten in eerste instantie altijd in het Nederlands worden opgestuurd en dat als er Franstalige versies gewenst zijn, deze telkens opnieuw dienen aangevraagd te worden.

De omzendbrief, waarin nog andere richtlijnen vervat zijn, werd door de Franstalige politiek vanzelfsprekend niet aanvaard en hoewel ze op

Geboden gunst of verworven recht?

Vlaams grondgebied geen enkele bevoegdheid hebben, voerden de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest samen met een Franstalige inwoner en de Franstalige gemeentebesturen van enkele faciliteitengemeenten een jarenlange juridische strijd met bezwaarprocedures tegen de omzendbrief. Een strijd die ze niet wonnen. De omzendbrief is dus nog steeds van kracht. Sterker nog: in juli 2008 bevestigde de Raad van State de omzendbrief in een arrest waarin deze geduid wordt als de enige juiste interpretatie van de taalwet voor de 6 faciliteitengemeenten rond het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het arrest stelt dat enkel en alleen de Vlaamse regering bevoegd is om de taalwet te interpreteren in deze materie, dat die interpretatie geheel conform de wet is en dat er geen andere interpretatie kan gelden.

De materie is een kluwen waar enkel specialisten nog hun weg in vinden en waarvan de interpretaties van de regelgeving bovendien sterk verschillen naargelang de kant van de taalgrens waar die specialisten zich bevinden. Sinds de 6de staatshervorming zijn bovendien tweetalige kamers van de Raad van State bevoegd voor de facilititeitengemeenten rond Brussel, wat de eerder verkregen gunstige rechtspraak helemaal op de tocht zet. De Raad van State stond inmiddels immers toe dat een vierjarig taalregister wordt aangelegd in de facilititeitengemeenten, wat de facto de inhoud van de omzendbrief onderuit haalt. Dit komt neer op een 'gouvernement des juges', waarbij de rechter zich in de plaats zet van de wetgever en dat hoort niet in een democratie. De enige uitweg uit de chaos is duidelijkheid scheppen en dat kan enkel maar het resultaat zijn van nieuw wetgevend werk.

Wat te doen?

De enige oplossing kan dus maar komen van de wetgever, maar hier zitten we ook meteen vast want de materie is grondwettelijk verankerd en ze aanpassen vereist die bijzondere meerderheden die hier per definitie onvindbaar zijn.

Ondanks de omzendbrieven en arresten van allerlei hoven, blijft de faciliteitenregeling een korf vol smeulende as waarin de vlam regelmatig weer oplaait. Vroeg of laat zal er, net zoals bij BHV, een sluitende en definitieve oplossing uit de bus moeten komen (overigens bevat het akkoord rond BHV nog altijd een aantal onverteerbare punten die zeker ook nog aandacht verdienen). Zeker met het oog op Vlaamse staatsvorming is het belangrijk om definitief komaf te maken met die faciliteiten.

Zoals altijd opnieuw is het van groot belang om de mensen te informeren, de inwoners van Vlaamse facilititeitengemeenten, maar zeker ook die van daarbuiten. Een actueel voorbeeld zijn de subsidies die de facilititeitengemeenten mislopen omdat ze niet kunnen fusioneren. Nog een voorbeeld is de administratieve

vereenvoudiging die met het afschaffen van de faciliteiten gepaard gaat en die een besparing op de werkingskosten betekent waar in wezen alle gemeenten van meegenieten.

Naast het creëren van een draagvlak voor de afschaffing van de faciliteiten, dient ook gewerkt te worden aan de versterking van de Vlaamse (taal)cultuur in de faciliteitengemeenten. Het gebruik van het Nederlands dient uit de sfeer van een dwangmaatregel gehaald te worden en moet meer een middel worden om mensen en buurten te verbinden en zo de gemeenschapsvorming te versterken. Tegelijk dient het gebruik van het Nederlands wel de regel te worden voor iedereen die in Vlaanderen wil wonen en leven. We vragen, eisen het van iedere migrant, het zou dus nogal absurd zijn indien dit niet voor veelal begoede Franstaligen zou gelden.

Van migranten in Vlaanderen vragen we dat ze Nederlands leren, van Franstaligen in Vlaanderen dus ook.

Dit zijn taken die vaak al heel goed uitgevoerd en ter harte genomen worden door Vlaamse verenigingen, maar die zeker nog meer

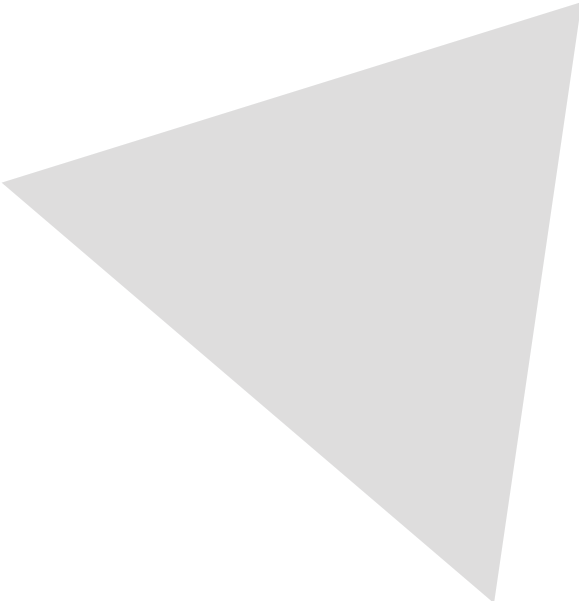
samenwerking en steun kunnen gebruiken. Een gezamenlijk doel en plan van aanpak waar iedere vereniging haar eigen accenten in kan leggen, zal de uiteindelijke resultaten uiteindelijk alleen maar beter en talrijker maken.

Faciliteiten zijn echter meer dan een sociale aangelegenheid. De juridische kant ervan is zeker niet te onderschatten en speelt een cruciale rol. Het is dus zeker aangeraden om een degelijk en uitgebreid juridisch dossier op te stellen waarin de faciliteitenregeling grondig geanalyseerd wordt. Op basis daarvan kan dan een plan uitgewerkt worden om de uiteindelijke afschaffing van de faciliteiten te ondersteunen en er vooral voor te zorgen dat er tot een duidelijke en sluitende oplossing gekomen wordt, die geen ruimte laat voor verschillende interpretaties.

En ten slotte is er, in het verlengde van het juridische, ook een politieke component. Immers, om wat dan ook aan de faciliteiten te wijzigen en zeker om ze af te schaffen, zullen enkele grondwettelijke grendels overwonnen moeten worden. De grondwet moet voor herziening vatbaar worden gesteld. Dat kan op het einde van elke legislatuur. Het is dus zaak om ook dat goed voor te bereiden, zodat niet telkens opnieuw weer 5 jaar moet worden gewacht op een nieuwe kans.

Slotwoord

Toegegeven, dit Witboek Vlaamse Staatsvorming van de Vlaamse Volksbeweging is een werk van lange adem geworden. We zijn er ons ook van bewust dat naarmate de tijd vorderde, de verwachtingen stegen. Maar we wilden niet overhaast te werk gaan en ons vooral niet laten opjagen om toch maar snel iets klaar te hebben. Het doel van het Witboek moest duidelijk omlind zijn en het boek zelf moest toegankelijk geschreven worden.

Er zijn intussen immers al verschillende dikke en minder dikke boeken geschreven over de mogelijkheden om Vlaanderen uit de Belgische constructie te halen. Specialisten, opiniemakers en academici als Gerolf Annemans, Steven Utsi, Remi Vermeiren, Hendrik Vuye, Veerle Wouters en anderen, publiceerden al verschillende lijvige en verdienstelijke boeken waarin gedetailleerde voorstellen worden geformuleerd voor de opdeling van België. Daar hoeft niets aan toegevoegd te worden.

Met ons Witboek willen we ons daarom geenszins de pretentie aanmeten voor alle vragen een oplossing te hebben, maar willen we als Vlaamse Volksbeweging Vlaanderen ook daadwerkelijk in beweging brengen. Het doel is om alle geledingen van de Vlaamse samenleving zo veel mogelijk te enthousiasmeren en te mobiliseren. Om alle bewoners van onze regio te tonen dat Vlaanderen ook hun land kan en wil zijn. Dat het de moeite meer dan waard is om samen van onze regio een welvarende, gastvrije, sociale en warme natie te maken. We willen daarvoor zeker ook het Vlaamse middenveld mee op pad nemen. De vele verenigingen die Vlaanderen rijk is, zijn immers het best geplaatst om onze rijkdom en de schoonheid, in de breedste zin van beide woorden, in de verf te zetten en uit te dragen.

Met ons Witboek willen we ook de politiek op de hielen zitten. Tenslotte zijn zij het die concrete stappen zullen moeten zetten. De mogelijke oplossingen liggen er, van een ordelijke opdeling tot het breken van de (grond)wettelijke grendels. Nu is het aan de politiek

om die in concrete beleidsmaatregelen te gieten. De geesten zijn intussen ook aan het rijpen. Politicologen, analisten, opiniërende journalisten, ze raken het er stilaan, zij het vaak schoorvoetend, over eens dat er wellicht een nieuwe, zevende staatshervorming aankomt. Laten we deze kans aangrijpen om daar op een rustige, rationele en goed voorbereide manier de laatste van te maken. Dus voor alle duidelijkheid: een stevige en degelijk onderhandelde staatsvorming, sleutel voor de onafhankelijkheid!

De jongste verkiezingen hebben de patstelling in dit land meedogenloos blootgelegd. De vorming van een federale regering wordt moeilijker dan ooit, zo niet compleet onmogelijk. De hevige reacties en emoties die zowel bij de politici als bij de bevolking loskomen, maken duidelijk dat de catharsis nabij is.

Catharsis is een term die we ontleend hebben aan de oude Griekse filosofen en die 'emotionele zuivering' betekent. Het is een proces waarbij het verzet tegen het onvermijdelijke uiteindelijk overslaat in de aanvaarding ervan en zo uiteindelijk weer rust brengt in de geest en het gemoed.

Nu is dat misschien wat hoogdravend geformuleerd, maar feit is dat er stilaan wat rust mag komen in onze samenleving. Meningsverschillen die broodnodig zijn om een democratie gezond te houden, zijn intussen gepolariseerd tot schijnbaar onoverbrugbare tegenstellingen. Via veto's tegen deze of gene coalitie leggen de partijen het politieke bestel helemaal lam. En de populisten wurmen zich in de geesten van de mensen om deze te verblinden met angst en afkeer.

Die angst en afkeer zijn niet exclusief voor de ene of de andere strekking. Er is de angst voor de vreemdelingen, de angst voor de islam, de angst voor de klimaatverandering, de angst voor fascisten, communisten en andere -isten en zelfs de angst voor het uiteenvallen van dit land. Er wordt ook wel gesproken van fobieën, angsten die niet in verhouding staan tot de reële bedreiging die van een bepaalde situatie uitgaat.

Dat is zeker van toepassing op het uiteenvallen van België. De hevigste tegenstanders van (meer) Vlaamse autonomie waarschuwen voor Brexit-toestanden en voorspellen een economisch en bestuurlijk armageddon. De gematigdere belgicisten, nog helemaal beduusd van de electorale klappen, mompelen wat over een herfederalisering links en rechts of proberen de zaak voor zich uit te schuiven door een eventuele staats hervorming in het verre vooruitzicht te stellen.

Maar ook de Vlaams nationalistische partijen blinken helaas uit in nonchalance of zelfs desinteresse wat Vlaanderen betreft. Het Vlaams Belang speelt electoraal weer helemaal mee, maar dankt dat vooral aan een identitair, anti-migratie, anti-islam verhaal en veel minder aan zijn Vlaamse standpunten. N-VA schippert tussen 'onvermijdelijk' confederalisme en communautaire stilte om een 'broodnodig economisch herstelbeleid' te kunnen voeren en, althans zo lijkt het, vooral haar positie als machtspartij te vrijwaren.

Nochtans is er helemaal geen reden voor polarisering en al helemaal niet voor angst. Het politiek uit elkaar groeien van Vlamingen en Walen

Geen enkele staat is voor de eeuwigheid

is een evolutie die al van bij het ontstaan van België aan de gang is. Het heeft geen zin daar een doembeeld van te maken, het is gewoon de gang van zaken. Geen enkele staat is voor de eeuwigheid. Doorheen de geschiedenis werden grenzen verlegd, gewijzigd, afgeschaft of bijgetrokken. Staten zijn overeenkomsten tussen mensen, juridische constructies om te beantwoorden aan een politieke en maatschappelijke realiteit. Vroeger beslisten vorsten en autocraten onder elkaar over die grenzen, later namen supranationale instellingen die taak over en nu voel je in steeds meer regio's de democratische wil om nieuwe naties te vormen.

Die nieuwe, Vlaamse staat is waar wij als Vlaamse Volksbeweging naar streven. En die is dichterbij dan ooit tevoren. Daarom willen we met ons Witboek de volgende stappen in kaart brengen en de weg uitstippelen die volgens ons gevolgd dient te worden. Dit staat geheel los van de politiek-strategische spelletjes die gespeeld worden op zowel federaal als regionaal niveau. Wat de Vlaamse natievorming betreft, kunnen we niet genoeg herhalen dat alle Vlaamse partijen hun ideologische verschillen opzij moeten schuiven om een concreet, haalbaar en doordacht stappenplan naar een Vlaamse staat uit te werken. Die Vlaamse staat is immers veel meer dan een romantische droom van Vlaams nationalist, ze is stilaan de facto een realiteit. Er is een eigen regering, een eigen parlement, een eigen grondgebied met eigen grenzen. De stap naar een eigen, volwaardige staat, is kleiner dan ooit tevoren.

Daarbij komt nog de actuele politieke situatie. De kans dat er een werkbare, democratisch voldoende gedragen federale regering komt, wordt met elke verkiezing kleiner. Integendeel, het lijkt wel of met elke verkiezing de onmetelijke diepte van de kloof tussen Vlaanderen en Wallonië almaar duidelijker zichtbaar wordt. Met enig cynisme zou je kunnen stellen dat dat toch goed nieuws is? Dat ze federaal maar lekker verder aanmodderen, zodat meteen duidelijk wordt dat het zo niet verder kan en het land als het ware vanzelf splitst. Maar daar wordt echt niemand beter van, want intussen gaat het leven wel verder, draait de wereld bij manier van spreken almaar sneller en moeten we ons ook als kleine regio daar tegen wapenen en beschermen.

Maar klagen heeft nog nooit iets bijgedragen. Laten we deze kans aangrijpen om te tonen dat de deelstaten perfect kunnen functioneren zonder het federale niveau. Natuurlijk zijn er een hoop grondwettelijke grendels en beschikken de deelstaten nog niet over alle nodige bevoegdheden. Maar zoals wel vaker zal nood dan wel wet breken. Als Vlaanderen en Wallonië merken dat hun beleid en bestuur gehinderd wordt, zullen ze samen of apart wel een uitweg vinden. Waar een wil is, is een wet.

Dat is dus waar we met ons Witboek naartoe willen. Het is geen handleiding voor Vlaamse onafhankelijkheid, maar eerder een gids naar Vlaamse onafhankelijkheid. Een herkenningspunt waarnaar kan teruggegrepen worden wanneer men weer eens verdwaald is geraakt in politiek strategisch gespin. Het is ook een baken om het duidelijke doel voor ogen te houden, namelijk een beter bestuur voor alle inwoners van de toekomstige Vlaamse staat. Het Witboek wil ook een aansporing zijn om de juiste weg te volgen om tot die nieuwe staat te komen.

De Vlaamse onafhankelijkheid mag dan al dichterbij zijn dan ooit tevoren, de gewelddadige gebeurtenissen in Catalonië en de chaos rond de Brexit leren ons wel

Vlaanderen is ook uw thuis

dat de weg er naartoe best goed en minutieus wordt voorbereid. Er zijn daarvoor, zoals eerder gezegd, al verschillende individuele initiatieven en voorstellen te boek gesteld, maar een onderneming van dergelijke omvang kan je niet aan individuen alleen overlaten. Daar moet een grote publieke, sociale en politieke consensus voor gevonden worden, zowel bij de eigen burgers als bij de politiek, als bij de nationale en vooral supranationale instanties. Er moeten bondgenoten gevonden worden, ook buiten de eigen kringen.

Ten slotte, maar zeker niet onbelangrijk, moeten we ook duidelijk voor ogen houden wat voor een Vlaamse staat we willen. We kijken nog te vaak naar de vorm en te weinig naar de inhoud. Om het met een beeld te schetsen: als Vlaanderen onze thuis is, zijn we te veel bezig met de gevel en de kamerindeling en te weinig met de inrichting. Willen we er een kille, versterkte burcht van maken of liever een gastvrij huis met grote ramen? Willen we er een functioneel beleidshuis van maken of eerder een gezellig woonhuis op mensenmaat? Willen we allemaal onze aparte kamertjes hebben of grote gemeenschappelijke ruimtes delen? Willen we het laten optrekken door specialisten en experts of willen we er allemaal samen aan bouwen?

Het zijn belangrijke vragen waarvoor we graag iedere Vlaming uitnodigen om mee over na te denken. Immers, in afwachting van het tot stand komen van de Vlaamse staat, kunnen we allemaal ons steentje bijdragen. Of het nu is als actief lid van een of meer van de vele verenigingen die Vlaanderen rijk is of gewoon als betrokken burger, er is veel dat we kunnen doen om mee te bouwen aan een warme, sociale en hechte samenleving.

En dat is wat we met dit Witboek willen doen: enthousiasmeren en mobiliseren. Want hoe je het ook draait of keert: hoe mooi het verhaal van Vlaanderen wordt, hebben we grotendeels zelf in de hand.

*De illustraties in dit boek komen uit de eigen verzameling
van de VVB, met uitzondering van:*

p10 Jan De Graeve

p21 ADVN

p23 Belga

pp26, 51, 65, 69, 71, 72, 87 Shutterstock

p79 Wevako

